

De *Lichtbrenger*

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

Symposium

Levenswijsheid

- Werken aan Levenswijsheid
- De basis van Levenswijsheid
- Hoe word je levenswijs?

Wijs omgaan met ...
elk vraagstuk!

De kracht van kleur,
geluid en getal

Vragen over karma

LEVENS WIJSHEID

In de symposiumreeks zijn verschenen:

1. Er is geen weg naar vrede, vrede is de weg (1999)
2. Spirituele impulsen voor wereldvrede.
Op weg naar een Wereldraad van Wijzen (2000)
3. De cyclus van Leven en Dood (2001)
4. Het doel heiligt de middelen nooit.
Een vredelievend antwoord op terreur (2002)
5. Innerlijke Opvoeding en Zelfontplooiing in het licht van Reïncarnatie (2003)
6. De Levende Kosmos (2004)
7. Vrijheid en Ethiek in het licht van Reïncarnatie (2005)
8. De Levende Aarde — Gaia voorbij (2006)
9. Reïncarnatie — Mystiek én Maatschappelijk (2007)
10. De esoterische achtergrond van de grote religies (2008)
11. Ken je verleden, sta in het NU, bepaal je toekomst (2009)
12. Maak de Theosofie tot een levende Kracht in uw Leven (2010, 3 delen)
13. Karma: de sleutel om je levenslot in eigen hand te nemen (2011)
14. De groei van mens en mensheid (2012)
15. Praktische spiritualiteit — boven de materie, in de maatschappij (2013)
16. Hoe ons bewustzijn ons brein verandert (2014)
17. Raja-Yoga opvoeding van het Reïncarnerende Kind (2015)
18. Universele Rechten van de Reïncarnerende Mens (2016)
19. Mededogen en Wijsheid — sleutels voor een harmonieuze en gezonde wereld (2017)
20. De zin van het leven — Wijsheid in de praktijk (2017)

Symposium Levenswijsheid

Werken aan Levenswijsheid

p. 142

Herman C. Vermeulen opende het symposium 'Levenswijsheid' op 8 september 2018 met een beschouwing over kennis en wijsheid voor de lange termijn. Denken voorbij de waan van de dag.

Herman C. Vermeulen

De basis van Levenswijsheid

p. 143

Drie theosofische inzichten vormen samen de basis van leven en groei en zijn daarom ook de basis voor Levenswijsheid. Hiermee kunnen we gericht Levenswijsheid opbouwen en bewuster de levensweg kiezen die wij gaan. Via de reeks gedachte – handeling – gewoonte – karakter hebben wij de weg bepaald die wij in het verleden hebben afgelegd. Met dezelfde reeks bepalen wij de weg die we nu en in de toekomst zullen gaan.

Lalibel Mohaupt

Hoe word je levenswijs?

p. 148

Hoe ziet het proces van levenswijs worden eruit? Waar is die wijsheid te vinden? Wat zijn de consequenties van wijzer worden? Hierover gaat de tweede lezing van het symposium.

Mariska Zwinkels

Wijs omgaan met ...? Een universele aanpak

p. 154

Wie zich verdiept in de Theosofia, zal al snel ontdekken dat er een universele wijsheid bestaat die terug te vinden is in alle tijden en culturen. Maar wil je daadwerkelijk iets hebben aan deze wijsheid, dan is kennen van deze principes niet voldoende. In dit artikel laten we zien met welke methode je met de principes kunt werken om wijs te leren omgaan met welk vraagstuk in het leven ook.

Erwin Bomas

De kracht van kleur, geluid en getal Symboliek en kunst

p. 162

Afgelopen januari sprak Herman C. Vermeulen in een serie van vier lezingen over symboliek en kunst. Een boeiend onderwerp dat nog niet vaak vanuit een theosofische invalshoek is belicht. De redactie bewerkte de presentaties voor publicatie. Dit derde artikel gaat over het wezen en de werking van kleur, geluid en getal.

Herman C. Vermeulen

Gesignaleerd 169

- » Hulpvaardig of angstig in een menigte in gevaar

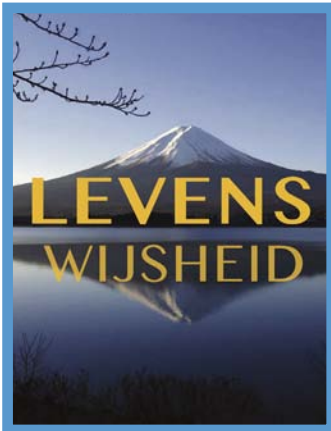
Uw vragen 170

- » Vragen over karma
- » Bewustzijn, geweten en lichaam

Activiteiten Agenda 175

- » Lezingen november-december 2018

Werken aan Levenswijsheid

Met het symposium **Levenswijsheid** werd op 8 september jongstleden het nieuwe werkseizoen ingeluid.

Het was druk in New Babylon en mede dankzij de ruime gelegenheid tot *meedenken* konden de deelnemers een flinke dosis spirituele energie tot

zich nemen. Na twee korte, heldere lezingen waarin de theosofische uitgangspunten voor het opbouwen van Levenswijsheid werden gepresenteerd, was het tijd voor praktisch meedenken in de workshops. Daarin kwamen onder meer de onderwerpen opvoeding, vluchtelingen en eenzaamheid aan de orde.

Herman C. Vermeulen opende het symposium met een beschouwing over kennis en wijsheid voor de lange termijn. Denken voorbij de waan van de dag.

Van harte welkom op ons symposium Levenswijsheid. Dit symposium is, in de traditie van The Theosophical Society Point Loma, een werk-symposium. Wij zien het altijd als een grote uitdaging om te laten zien hoe praktisch de theosofische leringen zijn. We willen niet alleen kennis verspreiden over de wetten in het Universum, maar vooral ook laten zien wat die kennis voor ons zou kunnen betekenen.

Onze huidige samenleving kent een hoop uitdagingen op ethisch, moreel en ook technisch gebied, waarbij mensen voor belangrijke afwegingen staan en keuzes moeten maken. De vraag is natuurlijk op welke basis die keuzes worden gemaakt. Wij willen graag helpen daar een duidelijk beeld van te geven. Dat betekent niet dat we kant-en-klare oplossingen bieden, maar wel dat we inzicht willen bieden in de aard van wat er speelt. Daarmee worden de mogelijkheden en de consequenties die daaruit voortvloeien, een stuk duidelijker. En dat geeft de kans tot be-

tere keuzes, met name voor de langere termijn.

Nog nooit in de geschiedenis is kennis en informatie zo intensief en in zo'n omvang verspreid en opgeslagen als in deze tijd. Dat heeft ook nadelen. Als we op internet actief zijn, komt informatie over ons terecht in databases en kan iemand er voordeel in zien om die informatie, over ons gedrag, door te verkopen. Maar kennis is wel het vergaren van veel informatie en daar een bepaald verband in aanbrenghen.

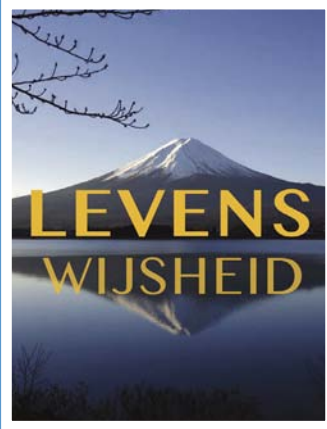
Nu kan kennis bestaan uit kleine feitjes, maar ook uit fundamentele informatie die de waan van de dag overstijgt. En het kost ons vaak moeite om dat soort kennis op te bouwen; de 'ruis' van het vluchtige weg te filteren en de grote lijnen en wetmatigheden te zien.

Kortom, hoe komen we van feitjes-kennis tot Kennis met een hoofdletter, tot Wijsheid?

Nu gaat de kennis die we op dit symposium presenteren, zoals dat poëtisch wordt omschreven, terug tot de nacht der tijden. In alle oude filosofieën en religies vinden we steeds diezelfde kennis terug. Hierover nadenken, de inzichten opbouwen, ervaren en toepassen, is dan ook iets voor de langere termijn, want de Theosofia gaat zoals u weet uit van reïncarnatie en karma.

Met wijsheid – het vermogen om met 'langere-termijndenken' inzicht te hebben in fundamentele processen – kunnen we ons pad en onze keuzemogelijkheden gerichter uitwerken. Dat vereist echter wel het nodige van ons. Ten eerste moeten we hiervoor openstaan. Ten tweede kunnen we tegen consequenties aanlopen die we eigenlijk liever *niet* willen zien, of *niet* willen ervaren. Maar ook die consequenties zullen we in het licht van de lange termijn moeten leren zien.

Theosofia – de wijsheid der goden – gaat altijd voor langetermijnoplossingen, langere periodes, langere levenscycli om zaken uit te werken. In het symposium van vandaag raken we daarbij het topje van de ijsberg aan. In twee voordrachten presenteren we eerst de basisgedachten hoe we aan het werk kunnen. Geen recepten, maar het 'gereedschap' om mee aan de slag te gaan. En daarna gaan we in de workshops met elkaar kijken hoe we dat gereedschap vandaag al praktisch kunnen inzetten.

De basis van Levenswijsheid

Gewoonten

Voordat we het uitgebreid over de basis van Levenswijsheid gaan hebben, wil ik eerst met jullie van gedachten wisselen over gedachten en gewoonten.

Wat je hier ziet is het fundament van een windmolen. Net zoals een fundament iets staande houdt, houden onze gedachten ons staande in de wereld. Dit fundament is voor de voorbijganger niet zichtbaar. Net zoals onze gedachten dat ook niet zijn voor anderen en vaak ook niet voor onszelf, aangezien wij ons niet altijd volledig bewust zijn van al onze gedachten. De windmolen die op het fundament is gebouwd, zou je kunnen zien als een bouwwerk van gewoonten.

Wij hebben als mensen allemaal onze gewoonten. Ze zijn erg handig om bijvoorbeeld efficiënt een werkweek door te komen: opstaan, ontbijt, naar het werk gaan, thuiskomen, et cetera. Maar ook noodzakelijk om efficiënt met onze energie om te kunnen gaan. Wij hebben niet alleen gewoonten

op dit praktische gebied, maar denk ook aan hoe wij omgaan met elkaar of bepaalde situaties.

Gewoonten kunnen dus erg fijn zijn, maar kunnen ons ook in de weg zitten. Wanneer wij op de automatische piloot de dag doorgaan, staan we vaak niet open voor nieuwe inzichten en gedachten.

Voordat iets een gewoonte werd, was het een handeling en voorafgaand aan de handeling, hadden we een gedachte. Dit maakt de reeks: *gedachte – handeling – gewoonte – karakter*. Een voorbeeld hiervan is het leggen van contact met iemand. Bij het zien van deze persoon, heb je eerste gedachten: ziet er verzorgd uit, vriendelijke uitstraling, et cetera. Met deze gedachten in het achterhoofd leg je het

eerste contact. Naarmate je elkaar langer kent, ontstaan er gewoonten in het contact en na verloop van tijd krijgt het contact met deze persoon een bepaald karakter. In andere situaties heb je ook eerst gedacht en daarna gehandeld, waardoor je bijvoorbeeld op de plek bent uitgekomen waar je nu werkt of waar je nu woont.

Je kunt dus stellen dat onze handelingen en gewoonten voortkomen uit onze *gedachten*. Willen wij onze gewoonten veranderen? Dan ligt de sleutel om tot deze veranderingen te komen, in onze gedachten. Het opsporen welke gedachten ten grondslag liggen aan je gewoonten, vergt een mate van zelfbewustzijn en objectiviteit. Willen wij komen tot meer Levenswijsheid? Dan moeten we onze gedachten proberen te zien vanuit een groter perspectief. Een fundamentele eerste stap is het vermogen om te kunnen uitzoomen, zodat er ruimte wordt gewonnen om de gedachten van een afstandje te aanschouwen waardoor je andere, grootsere gedachten kunt vormen over je gewoonten en levenssituatie.

Ik wil jullie graag een filmpje laten zien over een aantal mensen dat hier onverwacht mee te maken kreeg.

Het Overzicht Effect

Dit filmpje gaat over de lancering van de Apollo 8. In 1968, vijftig jaar geleden, ging Apollo 8 naar de maan. Het zou de eerste keer zijn dat een bemand ruimteschip de baan van de aarde zou verlaten en om de maan zou cirkelen.

Deze ruimtevaarders kregen tijdens deze reis een andere kijk op de wereld. Ze waren totaal verwonderd. Ze zagen het leven op aarde en de aarde zelf, vanuit een ander perspectief, als een ecosysteem waar alles en iedereen onderdeel van is; ze kregen een sterk besef van samenhang en eenheid.

Laten we hier eens naar gaan kijken.

Tijdens de lezing werd op dit moment een video afgespeeld. De video is te vinden via YouTube, wanneer wordt gezocht op 'The Overview Effect', of via de link: <https://youtu.be/CHMIfOecrio>. De video duurt 20 minuten. Tijdens de lezing zijn de fragmenten 0:00-2:05 en 10:47-12:37 gebruikt.

Wat gebeurde er nou in het filmpje?

Voor deze mannen was er geen onderscheid meer tussen henzelf en de wereld. Het individuele bewustzijn werd verruimd en uitgestrekt. Zowel eigen problemen als problemen die überhaupt op de aarde waren, verdwenen in het niet. Vanuit hun perspectief, naar de aarde kijkend, beseften zij bijvoorbeeld hoe zinloos het voeren van on-

derlinge strijd is en waarom we het vervuilen van de aarde moeten stoppen. In plaats daarvan voelden de astronauten een grote behoefte om voor elkaar en de aarde te zorgen. Het grotere perspectief dat de astronauten hadden aangenomen, zorgde ervoor dat zij meer inzicht kregen in de samenhang van het leven. Wanneer je inzicht in iets verdiept, raakt dit direct de gedachten die je erover hebt. De gedachten van de astronauten werden verruimd en met deze verruimde gedachten gaven zij hun handelingen vorm. Zo was dit ook het geval met Edgar Mitchell, astronaut van Apollo 14. Na zijn ruimte-ervaring heeft hij het *Institute of Noetic Sciences* (IONS) opgericht om zijn verdiepte inzicht in het leven te kunnen delen met anderen. Dit instituut beoogt het bewustzijn van de mens te vergroten door middel van wetenschappelijke onderzoeken die het innerlijk weten ondersteunen. Ze verwonderen mensen en laten ze zien dat er samenhang is in het leven. Met behulp hiervan proberen ze mensen te inspireren om zelf in actie te komen op manieren die de mensheid en planeet ondersteunen.

Het behoort nog niet tot onze dagelijkse mogelijkheden om voor het uitzoomen even in een shuttle te springen en naar de aarde te kijken, maar wij kunnen wel iets soortgelijks doen in gedachten, wat ons erg kan helpen in het leven.

Drie hypothesen

Dit uitzoomen kunnen we heel goed doen met behulp van drie hypothesen, die ik zo ga uitleggen. Het zijn universele hypothesen die je kunt herkennen in de natuur en die ten grondslag liggen aan religie, filosofie en wetenschap. Toen ik ze voor het eerst hoorde, heb ik ze in mijn achterhoofd gehouden en ben ik de wereld gaan bekijken door deze bril. Kan ik met deze hypothesen meer van de wereld en alles om me heen verklaren? Door telkens deze gedachten op te roepen in verschillende situaties werkten ze voor mij inderdaad heel verruimend. Blijkbaar zo verruimend dat ik er nu zelfs over sta te vertellen.

Grenzenloosheid

De eerste hypothese is grenzenloosheid. Terug te vinden in verschillende filosofieën en religies, zoals het 'Tao' van Lao-tse, maar bijvoorbeeld ook als 'Allah' in de Islam en 'Sūnyatā' in het Buddhisme.

Grenzenloosheid is overal om ons heen te zien. Zoom je uit in de ruimte? Dan zien we dat het heelal grenzenloos is. Zoom je in op de mens? Dan zie je dat hij is samengesteld uit allemaal kleine bouwstenen en ontdekken we steeds kleinere deeltjes. De wetenschap is nog steeds ner-

gens tegen een muur opgelopen. Sommige wetenschappers houden zich dan ook bezig met het zoeken naar de unificatietheorie. De theorie die alle verschijnselen en alle stof in het universum met elkaar verbindt.

Laten we weer even teruggaan naar de hypothese grenzenloosheid. Denk hierbij aan grenzenloosheid in de meest brede zin van het woord. Grenzenloosheid houdt in:

- alles is er; dus in principe kan niets gecreëerd of vernietigd worden; we zijn er altijd geweest en we zullen er altijd zijn,
- geen absoluut begin en einde; dus ook niet aan vormen van leven,
- oneindige duur,
- oneindige potentie, fundamentele eenheid.

Realiseer je dat het een *hypothese* is en je het zelf moet onderzoeken. Dat is belangrijk! Stel jezelf vragen, zoals: als er grenzen zouden zijn, dan zou ruimte en tijd ooit ergens begonnen zijn, maar wat was daarvoor dan? Vind ik een absoluut beginpunt logisch?

Grenzenloosheid wijst op de eenheid van het leven. Als er namelijk ergens iets buiten zou staan, dan is het letterlijk niet grenzenloos. Dit betekent dat alle wezens tot dezelfde grenzenloosheid behoren en al het leven intens verbonden is. We kunnen spreken van een universele broederschap, waarin al het leven met elkaar samenwerkt en elkaar nodig heeft.

Denk bij grenzenloosheid ook aan ons grenzenloze vermogen om te leren; hier zit geen einde aan. We zouden dagelijks nieuwe dingen bij kunnen leren. Dit lukt alleen niet altijd omdat we hier niet altijd bewust voor *open*-staan. Zo werd ik een poosje geleden met mijn neus op het feit gedrukt hoe onbewust onze gewoontewereld kan zijn.

Bewust en onbewust

Het moment dat ik dit besepte, was toen ik aan het fietsen was met mijn nichtje en ik haar aan het leren was om borden te lezen.

We kwamen bij een bord waarop pijlen stonden voor de richtingen links, rechts en rechtdoor. Wij moesten rechtdoor. Ik vroeg aan haar welke kant wij op moesten en ... mijn nichtje wees omhoog.

Het was voor mij zo normaal om de pijl voor rechtdoor in de context te zien van waar ik vandaan kom, dat ik er niet eens meer bij stilstond dat die pijl eigenlijk omhoog wijst. Mijn nichtje maakte mij bewust van deze gedachte.

Door deze ervaring werd ik mij bewust van drie dingen:

1. Er is altijd potentie voor ruimer begrip.
2. Gedachten kunnen onbewust beperkend zijn voor ruimer begrip.
3. Er is een mogelijkheid om boven het gewoontedenken uit te stijgen!

De gedachte die ik had over de pijl, was erg beperkt. Mijn nichtje gaf mij een ruimer begrip van deze pijl. Je kunt je voorstellen dat er nog zo veel meer ideeën zijn, waar we ons nog niet bewust van zijn, maar wel zouden kunnen zijn! Wanneer je je bewust bent van een concept als grenzenloosheid, wordt het makkelijker om uit te zoomen en om te leren, omdat je je bewust bent van het feit dat er altijd meer is dan wat je op dit moment waarneemt. Dit besef is een van de belangrijkste stappen om te nemen. Het zorgt er namelijk voor dat wat je ziet of hoe je iets ziet, je nooit zou moeten interpreteren als *absoluut*, maar altijd als *relatief*. Dat er altijd meer is om te weten, dat er altijd een diepere en grotere waarheid achter zit.

Het zorgt ervoor dat de deur geopend wordt voor andere perspectieven en daarmee naar meer Levenswijsheid.

Alles is er al

Wanneer er grenzenloze mogelijkheden zijn, betekent dit ook dat alles er in potentie al is.

Dit betekent bijvoorbeeld dat 'uitvinders' eigenlijk niet zozeer iets nieuws uitvinden, maar iets ontdekken. De mogelijkheid bestond in het licht van grenzenloosheid namelijk al. Net zoals een konijn uit een hoge hoed niet zomaar wordt gecreëerd; hij bestond al voordat hij uit de hoed kwam.

Deze gedachte vind ik ontzettend hoopvol. Dit betekent namelijk dat er dus altijd wegen zijn, wij moeten alleen de juiste weg zien te vinden/ontdekken. Of en hoe snel wij deze weg vinden, is afhankelijk van hoe goed wij de natuur kennen.

Uitgaande van grenzenloosheid, uitgaande van eenheid, hoort iedereen erbij: ook voorbij landsgrenzen zouden we er voor elkaar zijn en zouden we elkaar juist ondersteunen. We zouden voor de aarde zorgen en ons inzetten om de huidige situatie rondom milieuvervuiling en klimaatverandering te veranderen.

Aangezien de grenzenloosheid de basis vormt van de natuur, kun je stellen dat wanneer je van het eenheidsprincipe uitgaat, je de juiste weg zal vinden van wat dan ook. Deze hypothesen kun je daarom ook zien als wegwijzers op het pad, die je helpen bij het toetsen van gedachten.

Toen ik voor het eerst over grenzenloosheid hoorde vond ik het logisch klinken, maar bleef ik toch zitten met een vraag. Grenzenloosheid, alles is er, maar hoe kan het dan zo zijn dat leven en vormen over de tijd heen lijken te verdwijnen?

Cycliciteit

Met deze vraag komen we bij de tweede hypothese, cycliciteit. Deze gedachte gaat over het komen en gaan van leven. Dit kunnen we in de wereld herkennen in fenomenen als slapen/waken, het komen en gaan van het leven met de seizoenen, en het sterven en weer geboren worden. Wat verdwijnt er, of beter gezegd, *valt uiteen*? Alleen de uiterlijke vorm. Het bewustzijn, de ziel, de kracht, het zich ontwikkelende wezen, hoe je het ook wilt noemen, blijft intact en dit kleedt zich cyclisch in een uiterlijke vorm om de draad weer op te pakken. Dit bewustzijn is het deel dat leert. Het heeft perioden van activiteit en van rust, van waken en slapen. Perioden van activiteit, de tijd waarin wij lessen opdoen, en perioden van rust, de tijd om onze lessen te verwerken.

Het perspectief van cycliciteit leidt tot twee belangrijke inzichten:

1. Het is belangrijk om het oog gericht te houden op wat blijvend is, omdat uiterlijke vormen tijdelijk zijn en verdwijnen.
2. Zolang wij onze uitdagingen in het leven niet overwinnen, zullen ze bij ons terugkeren.

Oorzaak en gevolg

Cycliciteit kun je ook herkennen op gedachtegebied, wanneer je denkt aan gedachten die met regelmaat voorbijkomen. Bijvoorbeeld de dagelijkse gedachte om onze tanden te poetsen, maar denk hierbij ook aan de jaarlijkse gedachten over verjaardagen van mensen.

Het idee van terugkerende gedachten is erg fundamenteel wanneer we denken aan Levenswijsheid. Wanneer wij herhaaldelijk bepaalde gedachten denken, zullen deze gedachten ons namelijk vormen, via de reeks gedachte - handeling - gewoonte - karakter, die we eerder ook al hadden aangehaald.

Vervolgens heeft ons karakter effect op de wereld om ons heen. In deze buitenwereld bewegen en handelen wij en hier reageert de buitenwereld op. Volgens de hypothese grenzenloosheid is het leven immers *één*; we zijn verbonden aan elkaar. Wanneer wij ergens een onbalans veroorzaken, zullen wij de effecten ervan oogsten. De buitenwereld reageert op ons, gelijk aan hoe water reageert op een voor-

werp dat erin valt. Wanneer een voorwerp in water valt, ontstaat er een rimpeling in het water. Eventuele andere voorwerpen in het water weerkaatsen deze rimpeling. Hoe hard iets in het water raakt, bepaalt hoe intens het water reageert op het voorwerp. Je kunt je voorstellen dat wanneer je iets voorzichtig in het water laat glijden, dat minder reactie zal veroorzaken dan wanneer iemand iets in het water laat plonzen.

Denk hierbij bijvoorbeeld ook aan omgang met anderen. Wanneer iemand zich zeer volgend opstelt, kan iemand anders sneller tegenovergesteld gedrag tonen en een leidende rol op zich nemen. Dit oorzaak-gevolgprincipe komt overal terug: omgang met anderen, situaties waar we in verzeild raken, et cetera.

De buitenwereld weerspiegelt als het ware wie wij zijn. Als we eerlijk en objectief naar onszelf kijken, kunnen we vaak ook wel een aantal oorzaak-gevolgrelaties herleiden. Dit kan soms vervelend en confronterend zijn, maar de goede kant van het verhaal is, we kunnen er veel van *leren*! Het kan tot veel zelfinzicht en daarmee tot wijsheid leiden, mits je ervoor openstaat om deze feedback te ontvangen. Via elk stukje inzicht dat we verwerven, winnen we weer wat ruimte om boven onszelf uit te stijgen en ons fundament, onze gedachten, te verbeteren en te verstevigen.

Groei en fundamentele gelijkheid

Wanneer we inzichten opdoen, wordt ons bewustzijn verruimd. Op deze manier groeien we. Daarmee kun je stellen dat we steeds meer van onze grenzenloze potentie tot uitdrukking brengen. We zijn het grenzenloze. Al het leven groeit en brengt telkens meer van zijn grenzenloze potentie naar buiten. Dat betekent dat alle levende wezens in potentie gelijk zijn. Dat we allemaal dezelfde leerweg gaan en dat er alleen relatieve verschillen bestaan die samenhangen met hoe ver iets of iemand gegroeid is. Als volgens het grenzenloosheidsprincipe alles een is en wij ons bewustzijn steeds meer verruimen wanneer wij groeien, dan zullen wij namelijk ook steeds meer zien van de eenheid van het leven. We worden ons, zoals de astronauten in het filmpje, er bewust van dat wij onderdeel zijn van een groter geheel, zoals de aarde. Maar ook dat de aarde op zijn beurt weer onderdeel is van een nog groter geheel. Het is dan ook niet meer gek om te bedenken dat naast dit uitzoomen, je ook kunt inzoomen. Dat wij niet alleen telkens onderdeel zijn van een groter geheel, maar dat iets ook onderdeel kan zijn van ons. Ons zichtbare lichaam en onze onzichtbare gedachten zijn allemaal onderdeel van ons.

Daarop volgt een belangrijke vraag. Als wij zo intens verbonden zijn, een zijn, met al wat leeft om ons heen, dragen wij hier dan niet ook verantwoordelijkheid voor? Om in harmonie te leven met die eenheid? Met onze medemens, de aarde, maar ook met alles waar wij uit zijn samengesteld? Dit perspectief doet iets met ons verantwoordelijkheidsgevoel en ons respect voor het leven om ons heen. Het levert een mentale instelling op die rekening houdt met hoe ons handelen ander leven raakt. Voor mensen onderling betekent dit bijvoorbeeld: er voor elkaar zijn en wanneer nodig, elkaars vangnet zijn. Elkaar de ruimte en vrijheid geven, zodat we onszelf kunnen uitdrukken en ontwikkelen. Elkaar niet minder te maken dan we zijn, maar elkaar juist te stimuleren in onze groei.

Samenvattend

Terugblikkend hebben we het gehad over het volgende:

Gedachte – handeling – gewoonte – karakter.

- Gedachten vormen het fundament van onze gewoonten en ons karakter.

Een belangrijke les die we hieruit kunnen trekken voor Levenswijsheid is, dat alles begint bij ons denken. Dat als we de omstandigheden in de wereld, inclusief onszelf, willen verbeteren, we onze gedachten moeten zien te verruimen of verbeteren.

Hypotheses

Grenzenloosheid

- Geen begin en geen einde; niets kan toegevoegd worden of verloren gaan.
- Fundamentele eenheid van al het leven.

De les die we hieruit kunnen trekken voor Levenswijsheid is, dat we altijd een ruimer denkbeeld kunnen vormen. Door uit te zoomen en onze gedachten vanuit dit grotere perspectief te aanschouwen, kunnen we de *ruimte* vinden om onze gedachten te verruimen of verbeteren.

Cycliciteit

- Het komen en gaan van leven; perioden van activiteit en rust.
- Oorzaak en gevolg.

Voor Levenswijsheid betekent dit, dat het belangrijk is om je op de dingen in het leven te richten die blijvend zijn. Hiernaast laat deze hypothese ook zien dat het niet

wijs is om te vluchten voor de uitdagingen die het leven brengt, maar dat het wijs is om de *uitdagingen in het leven te overwinnen*.

Fundamentele gelijkheid en groei

- We brengen steeds meer van onze grenzenloze potentie naar buiten.
- Er is samenwerking met wezens die verder en minder ver ontwikkeld zijn.

Deze hypothese laat wat betreft Levenswijsheid zien, dat het belangrijk is om te beseffen dat wij de *verantwoordelijkheid* dragen om onze gedachten zo te kiezen, dat wij het naaste leven stimuleren en ondersteunen in zijn ontwikkeling.

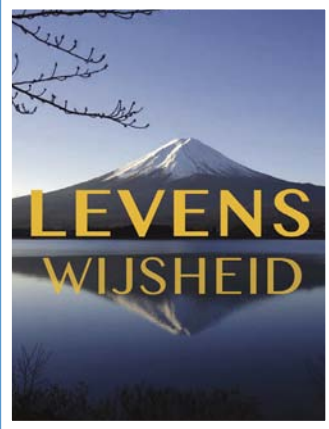
Wegwijzers

Deze inzichten vormen samen de basis van leven en groei en zijn daarom ook de basis voor Levenswijsheid. De hypothesen zijn als wegwijzers op het pad. Vanuit de eenheids-gedachte kunnen we altijd de juiste weg vinden. Met deze inzichten kunnen we gericht Levenswijsheid opbouwen en bewuster de levensweg kiezen die wij gaan. Via de reeks gedachte – handeling – gewoonte – karakter hebben wij de weg bepaald die wij in het verleden hebben afgelegd. Met dezelfde reeks bepalen *wij* de weg die we nu en in de toekomst zullen gaan.

Definities

We kunnen aan de hand van deze presentatie tot de volgende omschrijvingen komen van Wijsheid en Levenswijsheid. *Wijsheid* is het vermogen om de werkelijke samenhang en wetmatigheid van alle dingen te zien en ervaren. *Levenswijsheid* is het dynamische proces waarin we leren Wijsheid consequent toe te passen in alle levensomstandigheden.

Ik zal niet verder ingaan op de definities, want dat gaat Mariska Zwinkels doen in haar presentatie ‘Hoe word je levenswijs?’.

Hoe word je levenswijs?

De basis

De basisuitgangspunten voor wijsheid zijn zojuist weergegeven als: 'grenzenloosheid', 'cycliciteit' en 'groei en fundamentele gelijkwaardigheid'. Dat is dus hét fundament om verder uit te werken als je levenswijs wilt worden. Het houdt in dat al het leven in essentie grenzenloos is, dat zich door cyclische beweging keer op keer manifesteert en steeds meer van het grenzenloze tot uitdrukking brengt. In deze tweede lezing ga ik in op hoe het proces van levenswijs worden eruit ziet, waar die wijsheid te vinden is en wat de consequenties zijn van wijzer worden.

Voorafgaand daaraan is het wel handig om eerst nog een keer de definities van Wijsheid en Levenswijsheid te herhalen, die Lalibel zojuist al heeft gegeven.

Definitie van Wijsheid

Wijsheid is het vermogen om de werkelijke samenhang en wetmatigheid van alle dingen te zien en ervaren.

Levenswijsheid is het dynamische proces waarin we leren Wijsheid consequent toe te passen in alle levensomstandigheden.

Met alleen een korte definitie kunnen we nog verschillende beelden heb-

ben, vandaar nog wat meer duiding. Wijsheid is meer dan alleen kennis of inzicht hebben. Het is niet het leren van duizenden details en voorbeelden van wijsheid, het is het opbouwen van een universeel beeld van het Leven. Het is het uitgaan van wetmatigheden die in alle omstandigheden gelden, van het kunnen interpreteren van de basisuitgangspunten die we eerder noemden, 'grenzenloosheid', 'cycliciteit' en 'groei en fundamentele gelijkwaardigheid' en die toepassen op alle levensvragen.

Het woord 'toepassen' in de definitie van Levenswijsheid geeft aan dat het ook praktisch en moreel is. Dat je dus alleen levenswijs kunt zijn, als je daadwerkelijk iets met die wijsheid doet, als je er dagelijks naar leeft.

Dus bijvoorbeeld weten dat het wijzer is om geen ruzie te maken over een juiste definitie van een begrip, zoals 'de definitie van wijsheid', is onvoldoende. Je zult vervolgens het innemen van een dogmatisch standpunt over een definitie, dat jij juist acht, moeten vermijden. Je zult rustig naar elkaar moeten luisteren om steeds meer elementen van het begrip te gaan vatten. Waardoor je een steeds breder beeld opbouwt en toenemend inzicht krijgt in wat er allemaal mee

bedoeld kan worden.

Zo is Wijsheid het grotere verband zien, inzicht hebben in het leven en de samenhang der dingen. Wijsheid is weten dat je lerend bent en open blijft staan voor het feit dat je steeds meer, oneindig meer, kunt leren. Wijsheid is weten dat er meer kennis is. Je kunt bijvoorbeeld weten dat elke dag de zon opkomt, maar als je niet weet dat de aarde een bol in de ruimte is die om zijn as draait, heb je geen inzicht in hoe dag en nacht worden veroorzaakt. Wijsheid is het je niet laten overdonderen door wat er om je heen gebeurt, je niet laten overweldigen door emoties, maar je emoties beheersen, zelf je leven leiden en zelf leidinggeven aan je denken en handelen vanuit de visie die je op het leven hebt. Wijsheid betekent eigen verantwoordelijkheid nemen in het helpen verbeteren van de wereld, daar waar je dat kunt, passend bij jouw capaciteiten. Met verworven inzicht en Wijsheid kun je vervolgens steeds effectiever samen zoeken naar een duurzame oplossing voor levensvragen.

Inzicht en handelen

Uit het voorgaande blijkt dat Wijsheid dus zowel over verworven inzicht, als over het daarnaar handelen gaat. Goed om hieraan toe te voegen is dat je geen wetenschappelijke opleiding nodig hebt om wijs te kunnen zijn.

Op de vraag hoe je dan wijzer kunt worden zal ik nu ingaan.

Hoe kun je wijzer worden?

Om met het korte antwoord te beginnen: je kunt wijzer worden door inzicht te verwerven en een steeds ruimere visie op het Leven op te bouwen. Door de grondpatronen van het Leven te leren kennen en deze toe te leren passen in de praktijk. En dat kan alleen als je er open voor staat, als je je kunt blijven verwonderen en wilt blijven leren.

Dit leerproces bestaat uit een aantal te onderscheiden fasen:

1. verwonderen,
2. onderzoeken,
3. consequent toepassen in alle levensomstandigheden en
4. het verwerven van toenemend inzicht, wijzer worden dus.

Verwonderen

De eerste te onderscheiden fase is 'verwonderen'. In deze fase staat centraal dat er vragen bij je opkomen over iets dat je waarneemt of denkt maar waar je nog geen inzicht in hebt. We bedoelen in de Theosofie dan niet zomaar elke vraag, zoals 'hoe wordt de pindakaas gemaakt die ik

vandaag op mijn brood doe?' of 'hoe komt mijn salaris eigenlijk op mijn rekening?'. Nee, het gaat om vragen die je uitdagen meer van het leven te gaan begrijpen, zoals 'hoe kan het toch dat mensen elkaar pijn doen?', hoe kan het toch dat ik zo'n geweldige ervaring kan hebben dat alles en iedereen oké is, als ik op de fiets naar mijn werk de zon zie opkomen en de vogels hoor fluiten?'. Het gaat dus om vragen die je bewust laten beseffen dat alles helemaal niet zo gewoon is, maar juist bijzonder en groots en uitstijgt boven je persoonlijke leven. Dit soort vragen kunnen op elk moment opkomen bij een wandeling langs het strand of in een bos, of tijdens een goed gesprek met vrienden of studiegenoten, en je kunt vast voor jezelf nog veel meer momenten noemen. Want als jullie jezelf dit soort vragen niet zouden stellen, dan zouden jullie hier vandaag niet aanwezig zijn.

Zo'n moment van verwondering kan onverwacht komen. Zo was de terugblik op de aarde van de astronauten in het filmpje niet gepland, zij waren 'op weg naar de maan', daar lag hun focus. Maar ze keken tijdens hun reis 'achterom' en waren onverwacht zo overweldigd door het beeld van de aarde, dat zij de camera de andere kant op hebben gericht om ook andere mensen dit beeld mee te kunnen geven. Maar je kunt ook bewust op zoek gaan naar dit soort momenten en vragen, door bijvoorbeeld een studiegroep te organiseren en vragen die je hebt onderling uit te wisselen, of door naar een symposium over Levenswijsheid te gaan.

Door jezelf vragen te stellen komt vanzelf de volgende fase in beeld, die van het onderzoeken, waardoor je mogelijke antwoorden op je vragen kunt vinden.

Door jezelf vragen te stellen komt vanzelf de volgende fase in beeld, die van het onderzoeken, waardoor je mogelijke antwoorden op je vragen kunt vinden.

Onderzoeken

In de fase van het onderzoeken ga je kritisch nadenken over mogelijke antwoorden, je gaat erover filosoferen. Dat kun je gestructureerd aanpakken door een mogelijk antwoord op je vraag te formuleren, een veronderstelling te doen, en vervolgens te kijken of dat antwoord klopt. Dat heet in de wetenschap 'een hypothese stellen en de hypothese toetsen'.

Je kunt zelf hypotheses formuleren, maar je kunt ook gebruiken wat al door anderen is gesteld. Zo worden vanuit de Theosofie drie hypothesen aangereikt die door iedereen kunnen worden onderzocht. Dat zijn de drie basisuitgangspunten voor Wijsheid die al een paar keer hiervoor zijn langsgekomen: er is sprake van 'grenzeloosheid', van 'cycliciteit' en van 'groei en fundamentele gelijkwaardigheid'.

Wij stellen vandaag dat je met deze basisuitgangspunten eigenlijk alle levensvragen van een antwoord kunt voorzien. Dat onderzoek gaan we vandaag ook met elkaar doen, eerst in een centrale oefening voor de lunch en vanmiddag in kleinere groepen in de workshops.

Consequent toepassen

Als je je levensvragen van een antwoord hebt voorzien, het beste antwoord dat je op dit moment hebt kunnen vinden, dan is het zaak ook gedisciplineerd naar dat antwoord te gaan leven. Als je zou wachten totdat je alle inzichten hebt verworven, ga je er namelijk nooit naar handelen, omdat je eeuwig kunt blijven groeien.

Als op mijn eerder gestelde vraag ‘waarom doen mensen elkaar pijn?’ het gevonden antwoord luidt ‘omdat zij onwetend zijn, en niet weten hoe zij in harmonie en in liefde met elkaar kunnen samenleven’, dan betekent voor mij het consequent toepassen daarvan dat ik mij bezighoud met het verspreiden van die kennis hoe je dat wel kunt doen. Vandaar ook de keuze mee te werken aan het organiseren van dit symposium.

Deze fase komt helder naar voren in de geformuleerde definitie van Levenswijsheid: ‘het dynamische proces waarin we leren Wijsheid consequent toe te passen in alle levensomstandigheden’.

Inzicht verwerven, wijzer worden

Door het verwonderen, het onderzoeken en het consequent toepassen in alle levensomstandigheden, ontwikkelen we het vermogen om de werkelijke samenhang en wetmatigheid van alle dingen te zien en te ervaren, en worden we steeds wijzer. En zoals eerder aangegeven is wijzer worden een oneindig proces, je kunt jezelf dus eeuwig blijven verwonderen, en de in dit leven verworven wijsheid blijven voeden uit een onuitputtelijke bron. Ik kom daar straks nog uitgebreid op terug bij de vraag waar wijsheid te vinden is.

Voortgaand cyclisch leerproces

Wijzer worden is dus een *proces*, een voortdurend, oneindig cyclisch leerproces. Een proces dat elke keer opnieuw begint met *verwondering*, waardoor je je vragen stelt over het Leven en naar antwoorden op zoek gaat, waardoor je inzichten verwerft in de samenhang van het Leven en ook naar die verworven inzichten zelf gaat leven. Waardoor je met die nieuwe ervaringen en inzichten weer verder kunt groeien.

Dit proces, dit leren, houdt in dat je van wat je weet, het

bekende, naar het onbekende gaat, dat je openstaat voor nieuwe, andere gedachten. Waarin je niet alleen leert anders te denken maar ook leert steeds zelfstandiger te denken. Je leert steeds zelfstandiger antwoorden op levensvragen te geven en ernaar te leven.

Ik denk dat inmiddels wel duidelijk is geworden dat wijsheid altijd relatief is als je uitgaat van grenzenloosheid. En ook dat de genoemde fases elkaar niet altijd netjes stapsgewijs opvolgen maar dat allerlei vragen dwars door elkaar kunnen lopen.

Nu we hebben behandeld hoe je wijzer kunt worden komen we aan het onderdeel waar wijsheid te vinden is.

Waar is meer wijsheid te vinden?

Om weer met het korte antwoord te beginnen: Wijsheid is in onszelf te vinden en onze zoektocht ernaar leidt naar de oneindige bron van Universele Wijsheid.

We kunnen ons ontwikkelen omdat we als mens een samengesteld wezen zijn, en alle wijsheid die we kunnen ontwikkelen in potentie al in ons aanwezig is. Naarmate we ons meer ontwikkelen kunnen we steeds meer wijsheid verwerven, je kunt dat vergelijken met opeenvolgende klassen op school. Ook is er sprake van een hiërarchie van wijsheid, vormgegeven door meer en minder wijze vormen van denken en meer en minder wijze wezens.

De kernbegrippen in dit antwoord zijn ‘Universele Wijsheid’, de ‘samengesteldheid van de mens’ en ‘hiërarchie van wijsheid’. Daarover nu meer.

Universele Wijsheid

De Universele Wijsheid die we nodig hebben om problemen op te lossen in het leven, is in onszelf te vinden. En uitgaande van grenzenloosheid, hebben we zelfs een grenzenloze potentie tot wijsheid in ons, waardoor we oneindig kunnen blijven leren. Wij zijn die oneindigheid en de wijsheid is vrij en toegankelijk voor iedereen.

De Universele Wijsheid is ook de bron voor alle wijsheidstradities. Want alle wijsheidstradities vinden hun oorsprong in een boodschapper die meer van deze wijsheid in zichzelf gevonden heeft, ontwikkeld heeft en heeft verspreid. In alle tradities is dezelfde kern van deze wijsheid nog terug te vinden.

Het is belangrijk Universele Wijsheid te kunnen onderscheiden van het niveau van wijsheid van de mens die het toepast, en wat die ervan begrijpt. Er is dan geen sprake van Universele Wijsheid, maar van persoonlijke wijsheid. Dat onderscheid komt uitgebreider aan de orde bij het tweede kernbegrip van het antwoord op de vraag ‘waar

is meer wijsheid te vinden?’, en dat betreft de samengesteldheid van de mens.

Samengesteldheid van de Mens

De mens is niet alleen dat wat we kunnen zien met onze ogen. Er is een kracht achter de uiterlijke mens werkzaam. Als mens zijn we samengesteld uit een tijdelijk deel – het lichaam – dat deel dat we met onze ogen kunnen zien, een lerend deel – de ziel – en een eeuwig deel – de Geest, de kracht achter de M/mens. Het lerende deel verbindt het eeuwige deel, waar alle kennis te vinden is, met het tijdelijke fysieke deel. Het lerende deel heeft de mogelijkheid over levens heen, steeds meer van die innerlijke wijsheid uit de Geest tot uitdrukking te brengen in het lichamelijke, tijdelijke deel. Dit lerende deel, deze ziel, kan zich hierbij naar boven of naar beneden richten. Als de ziel zich omhoog richt op het eeuwige, dan is er sprake van bovenpersoonlijkheid. Dan leef je in het besef van verbondenheid en eenheid. Als het lerende deel zich richt naar beneden, of zich vereenzelvigd met het vergankelijke, tijdelijke deel, spreken we van persoonlijk bewustzijn en dan leef je meer vanuit het idee los te staan van anderen, vanuit afgescheidenheid.

Als mens kijken en verklaren we verschillend, omdat ieder van ons zich in een andere fase van ontwikkeling bevindt. De ene Menselijke Ziel heeft al meer geleerd dan een andere en kan al meer van de innerlijke wijsheid tot uitdrukking brengen.

Daarnaast kan elk mens zich op elk moment met een ander deel in die samengesteldheid identificeren; dat heeft te maken met de eerdergenoemde gerichtheid van de ziel naar boven of naar beneden. Zo kan iemand zich op enig moment volledig richten op het persoonlijke, tijdelijke deel, en alleen daar waarde aan toekennen. Op dat moment zal deze mens sneller uitgaan van het eigen, persoonlijke, gelijk. Hij zou zelfs emotioneel kunnen worden als een ander ‘zijn waarheid’ niet overneemt, en zich zorgen kunnen maken over die ander. Zich mogelijk zelfs afvragen of die ander wel goed bezig is.

Op het moment dat iemand zich meer op het bovenpersoonlijke, het hogere, wijzere en eeuwige deel richt en zich daarmee identificeert, zal hij trachten te luisteren naar wat een ander denkt en doorvragen op hoe de ander het ziet. Die mens zal zich inzetten om gezamenlijk een helder beeld op te bouwen dat door meerdere mensen gedeeld wordt. Hij zal er ook van uitgaan, dat het nodig zal zijn, dat beelden in de toekomst ook weer worden aangepast, als er weer meer inzicht is verworven.

En juist die identificatie met het persoonlijke of het bovenpersoonlijke deel in ons kleurt ons hele denken. Het kleurt de interpretatie van onze waarnemingen, het kleurt de interpretatie van onze ervaringen en het kleurt onze kennis en verworven inzichten.

Overigens kan deze identificatie ook nog fluctueren in elk mens gedurende de dag, afhankelijk van de gemoedstoestand waarin hij zich bevindt.

Op de vraag ‘waar is wijsheid te vinden?’ luidt dus het antwoord, in dat deel van ons dat zich identificeert met het grote geheel waar we onderdeel van zijn.

Door ons te richten op de hogere kwaliteiten in onszelf kunnen we bij onze eigen innerlijke wijsheid komen. Dus we kunnen wijzer worden door ons meer op ons eeuwige deel te richten. Dat richten kun je overigens alleen zelf doen, een ander kan dat niet van je overnemen. En dat kun je ook alleen doen tijdens je leven in een tijdelijk lichaam. Wat je aan hogere inzichten gedurende dat leven hebt opgedaan, verwerk je vervolgens in de periode tussen twee levens in. Vergelijkbaar met je ervaringen van de dag, die je tijdens je slaap verwerkt.

Net zoals je zelf elke dag eet en drinkt om je fysieke lichaam te voeden, zal je geestelijk voedsel tot je moeten nemen om in inzicht en wijsheid te groeien.

Nu zijn we allemaal wel bekend met het bereiden van een maaltijd voor het fysieke lichaam, maar hoe bereid je voedsel uit de eeuwige bron zodanig, dat deze geschikt is om te ‘verteren’ door de lerende ziel? Hoe vergaar je ingrediënten die je niet kunt zien, horen, proeven, ruiken of voelen? En volgens welk recept maak je daar een gezonde maaltijd voor de lerende ziel van?

Zoals de zintuigen passen bij de maaltijd voor het lichaam, zo zijn er andere mogelijkheden voor dat geestelijke voedsel. Dat doen we namelijk door te leren herkennen wat de hogere aspecten in onszelf zijn waar we ons op kunnen richten, om wijsheid in onszelf wakker te laten worden. Dat doen we door structuur in ons denken aan te brengen en door een visie op te bouwen. Dat doen we door voortdurend te denken in overeenstemming met de eenheid van het leven, de gelijkwaardigheid van alle mensen, het feit dat elk levend wezen een uitdrukking is van het ene levende beginsel. Door ons te realiseren dat er nog zoveel meer te leren is. Door te denken aan het feit dat we allemaal lerende wezens zijn en we elkaar in dat leerproces kunnen bijstaan, alleen al door te erkennen dat we lerend zijn en nog niet ‘perfect’.

En dat doen we vooral door ons een steeds helderder beeld te vormen en dat beeld ook te toetsen, over hoe dat ene

leven zich manifesteert in alle levende wezens. Hoe helderder ons eigen beeld is, hoe helderder we die visie op het leven kunnen verwoorden, en hoe beter we dit beeld ook weer aan anderen kunnen overdragen.

Mensen verschillen in inzicht

Mensen verschillen dus in inzicht. Deels is dit te herkennen in de vragen die we stellen en de verklaringen die we vinden voor verschijnselen die we waarnemen.

Een voorbeeld: we kunnen tegenwoordig allemaal ruimtebeelden in documentaires en op internet waarnemen. We zien dan hoe ontzagwekkend het beeld is om de zon niet in een blauwe lucht te zien, maar deze buiten onze aardse dampkring in een zwarte hemel te zien, eigenlijk net zoals wij vanaf de aarde 's nachts andere sterren zien. De zon is dus ook 'gewoon' een onderdeel van de rest van het heelal. Dit weten wij allemaal intellectueel natuurlijk al; dat wordt in de lessen op onze scholen meegegeven. Ook zijn er vele documentaires gemaakt die prachtige beelden aan ons laten zien. We kunnen tegenwoordig dus allemaal zien dat de planeet aarde in de ruimte 'zweeft'. Ook kunnen we zelf zien hoe dun de dampkring eigenlijk is, die al het leven op onze planeet mogelijk maakt, een soort 'huid' van het levende wezen aarde. Het zien van deze dunne schil, heeft al bij veel mensen geleid tot het besef hoe kwetsbaar onze aarde in wezen is en hoe groot onze verantwoordelijkheid om goed met onze aarde om te gaan, die al het gemanifesteerde leven erop, mogelijk maakt.

Deze zelfde genoemde waarnemingen leiden tot verschillende vragen en verklaringen. Zo zoekt de één de verklaring in het intellectuele, in de wetenschap, door zich af te vragen 'hoe werkt het wat ik zie?'. Een ander zoekt het meer in filosofische vragen als 'waarom werkt dat eigenlijk zo?'. En weer anderen zullen de vraag naar 'waartoe dient dit eigenlijk?' stellen, dat tot meer spirituele inzichten leidt. Deze verschillende vragen en verklaringen leiden tot verschillende visies en gedragingen en handelingen die bij die visies aansluiten om in de praktijk toe te passen. Mensen verschillen in inzicht en wat zij tot uitdrukking brengen via de lerende ziel in onze zichtbare fysieke wereld.

Aansluiting vinden in de hiërarchie van wijzere wezens

Zoals eerder gezegd is in de Geest van de mens alle wijsheid beschikbaar, alle inzichten zijn al aanwezig. Deze inzichten in jezelf moeten alleen wakker worden gemaakt en helder doorgegeven aan de lerende ziel. Daarbij kun je spreken

van een hiërarchie in het begrijpen en toepassen van inzicht en wijsheid. Die hiërarchie is als volgt opgebouwd:

- van intellectuele analyse – zoals bijvoorbeeld $1+1=2$ -denken – en wiskundige formules, kennis over *hoe* iets werkt,
- naar begrip *waarom* iets zo is, de meer filosofische inzichten,
- naar het besef van het *waartoe* van de dingen, de spirituele inzichten.

Levenswijsheid bestaat uit een synthese van deze drie. Door je te richten op die hogere wijsheid in jezelf, je innerlijke geest, de top in de hiërarchie, ga je mee resoneren met de universele wetmatigheden, en zal je steeds sneller leren. Met een open houding van verwondering, waarmee je openstaat om levensvragen onbevooroordeeld te onderzoeken en naar je gevonden antwoorden te leven word je (relatief) steeds wijzer. Het is een logisch vervolg dat je daardoor steeds meer aangesloten raakt op de hiërarchie van wezens die al veel verder zijn in hun ontwikkeling. Deze Universele Wijsheid is al vele malen tot uitdrukking gebracht. Zo heeft de Buddha gedachten meegegeven die al duizenden jaren lang helpen bij het wijzer worden, en heeft H.P. Blavatsky The Theosophical Society vormgegeven en van vele gedachten voorzien, die al ruim 140 jaar over heel de wereld bestudeerd worden.

Wat zijn de consequenties?

Besef je je verantwoordelijkheid in het licht van eenheid?

Alle informatie die we je vandaag meegeven komt overigens wel met consequenties. Weten dat er een proces is om wijzer te worden zal logischerwijs leiden tot het gaan van die weg, het volgen van dat proces dat tot wijsheid leidt. Gelatenheid of afwachtendheid houdt de huidige wereld in stand, dus een actieve houding is vereist. Ook al zal je persoonlijkheid best weleens kunnen protesteren met onzekerheid, angst of vasthoudendheid aan oude denkpatronen. Wijzer worden is namelijk ook het loslaten van opgebouwde vastigheid in je denken. Leren denken vanuit een ander perspectief, het bovenpersoonlijke perspectief, waarbij 'grenzenloosheid', 'cycliciteit' en 'groei en fundamentele gelijkwaardigheid' de basis vormen. En dat is anders dan velen van ons dagelijks gewend zijn. Je weet nu dat je kunt bijdragen je ideaalwereld te realiseren door te studeren, te onderzoeken, en door te leren je visie — je gedachten te leven, door te leren deze om te zetten in handelen.

Wat doe je met je wijsheid?

Ben je een stimulans, inspiratiebron voor je omgeving?

Van belang is dus wat je met je verworven inzichten doet. Je kunt namelijk proberen tot wijsheid te komen voor geestelijke groei voor jezelf of voor het geestelijk welzijn van iedereen. Dit geldt niet alleen voor je handelingen maar ook voor je gedachten.

De manier waarop je denkt bepaalt de manier waarop je in het leven staat. Denken vanuit de persoonlijkheid kleurt je leven heel anders dan denken vanuit de bovenpersoonlijkheid. Als je bijvoorbeeld straks in een werkgroep met verschillende mensen bij elkaar bent, kan het zijn dat je aandacht vooral wordt getrokken door het uiterlijk van mensen 'wat heeft die nu weer aan, die kleuren vloeken met elkaar, maar bij de kleding van die andere persoon combineert het juist mooi'. Als je meer op het innerlijk gericht bent kan het zijn dat het je opvalt hoe goed er wordt samengewerkt, of dat sommige mensen elkaars gedachten nog niet helemaal begrijpen en extra vragen nodig zijn.

Al je gedachten dragen bij aan de sfeer die we met elkaar creëren. We planten zaadjes met onze gedachten bij anderen, dat geeft verantwoordelijkheid. Gedachten zijn dus niet 'tolvrij'. Iedereen om ons heen kan onze gedachten oppikken en erdoor beïnvloed raken. Je kunt een sfeer voeden door wat je denkt en wat je aan gedachten uitdraagt. Krachtige denkers kunnen zelfs veel invloed hierop uitoefenen op deze manier.

Beïnvloeden van denken doen we dagelijks. Zo werken we vandaag, tijdens dit symposium, aan het delen en verdiepen van gedachten die ons allen verder kunnen helpen, om te worden wie we in wezen zijn.

Maar beïnvloeden van denken doen we ook op ons werk en thuis. Dat doen we door de collega die we 's morgens bij de koffieautomaat tegenkomen en die 'alweer' begint 'te zeuren' over de trein die te laat was, een positieve gedachte aan te reiken die de sfeer van zijn dag weleens zou kunnen veranderen. Eventueel ook door het kopje koffie voor hem in te schenken, en hij zich daardoor mogelijk verwondert en meer ruimte in zijn denken krijgt, voor nieuwe gedachten en inzichten.

Het is dus van belang heel bewust te proberen je denken te veranderen, je te richten op de hogere kwaliteiten in jezelf, je aandacht te richten op de innerlijke wijsheid die in jezelf te vinden is. En daar dan vervolgens ook van uit te gaan; het gaat om karakterveredeling. Kijk vanuit die nieuwe verworven wijsheid naar de werkelijkheid, laat je oude beelden los. Neem die *bovenpersoonlijke visie* als

dagelijks uitgangspunt.

Door dit te doen kun je innerlijke wijsheid uit de Geest laten ontwakken in je lerende ziel, je kunt leren deze wijsheid daadwerkelijk vorm te geven, zich uit te drukken, in de fysieke wereld waarin we leven.

Je drukt dan in toenemende mate de grenzenloze potentie uit die je in je hebt!

Resumerend/samenvattend

En om het hele verhaal nog eens kort samen te vatten:

In deze lezing stond de vraag centraal: Hoe word je levenswijs?

Het samengevatte antwoord daarop is:

- door actief te putten uit de bron van grenzenloze kennis,
- door te leren in de actieve fase van de cyclus en er steeds meer naar te handelen
- en daardoor groei en fundamentele gelijkwaardigheid te realiseren (te verwerkelijken) voor al wat leeft.

En over het leerproces in de actieve fase hebben we aangegeven dat dat bestaat uit:

1. verwonderen,
2. onderzoeken,
3. consequent toepassen in alle levensomstandigheden en
4. het verwerven van toenemend inzicht, wijzer worden dus.

Wijs omgaan met ...?

Een universele aanpak

Wie zich verdiept in de Theosofia, zal al snel ontdekken dat er een universele wijsheid bestaat. Je ontdekt dat in verschillende tradities, tijden en culturen over dezelfde onderliggende principes van wijsheid gesproken wordt. Maar wil je daadwerkelijk iets hebben aan deze wijsheid, dan is kennen van deze principes niet voldoende. In dit artikel laten we zien met welke methode je met de principes kunt werken om wijs te leren omgaan met welk vraagstuk in het leven ook.

Universele wijsheid ontdekken

Als je de oorsprong van verschillende tradities onderzoekt, dan zie je dat de kern van wijsheid hetzelfde is en kom je dezelfde symboliek tegen. *De Geheime Leer*, het meesterwerk van H.P. Blavatsky, staat bol van dit soort voorbeelden en laat zien dat er een universele wijsheid, ook wel Theosofia genoemd, ten grondslag ligt aan alle grote religies en filosofische stelsels.

Het is logisch dat als je over universele wijsheid spreekt, het over één wijsheid gaat: als er wijsheden bestaan die elkaar tegenspreken moet de een of de andere waar zijn — of er moet een grotere wijsheid bestaan die ze beide verenigt om van een universele wijsheid te blijven spreken.

Maar dat er één universele wijsheid terug te vinden is in alle grote tradities, houdt nog niet per se in dat we dat als waarheid kunnen aannemen; “geloof is een woord dat in theoso-

fische woordenboeken niet voorkomt”.⁽¹⁾ De echte toets voor wijsheid is: stelt het ons in staat om alle vraagstukken in het leven op te lossen?⁽²⁾

Universele wijsheid toepassen

Willen we die universele wijsheid daadwerkelijk proeven, dan is het dus nodig om deze in praktijk te brengen, deze als leidraad in ons leven toe te passen. Dan pas wordt het levenswijsheid. Daarmee zijn we in staat om wijs om te gaan met welk probleem we ook tegenkomen in het leven.

Maar hoe pas je dan die wijsheid toe? Een van de pioniers van de moderne Theosofische Beweging, de Indiër Damodar K. Mavalankar, die net als Blavatsky een *chela* of leerling was van de Meesters, geeft in een van zijn artikelen de onfeilbare methode om universele wijsheid toe te passen:

De bestudeerder moet zich eerst vertrouwd maken met de algemene

Kerngedachten:

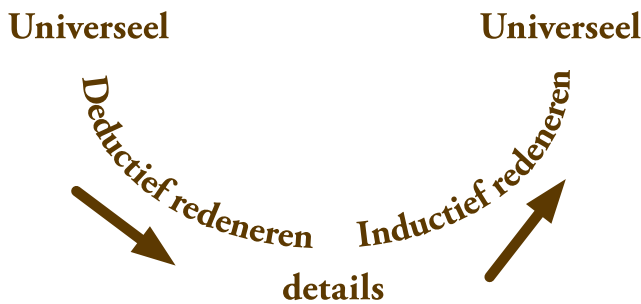
» De principes van de universele wijsheid zijn universeel toepasbaar. Ken je de principes, dan kun je leren wijs om te gaan met welk levensvraagstuk ook.

» De methode om de universele principes toe te passen is door van het universele naar de details te gaan en weer terug: eerst deductief, dan inductief.

» Een probleem is alleen op te lossen door bij de oorzaak te beginnen: de levensvisie en de daaruit voortvloeiende gedachten en handelingen.

axioma's. In eerste instantie zal hij ze natuurlijk als aannames moeten zien, als hij ze zo wil noemen (...) De bestudeerder dient eerst deze axioma's te begrijpen om dan, door gebruik te maken van de deductieve methode, van de universele begrippen naar de details te gaan. Vervolgens moet hij redeneren van 'het bekende naar het onbekende' en kijken of de inductieve methode waarbij je van details naar universele begrippen gaat, deze axioma's ondersteunt. Dit proces vormt het eerste stadium van ware contemplatie.⁽³⁾

De algemene axioma's

Nu is allereerst de vraag: wat zijn die 'algemene axioma's'? *De Geheime Leer* biedt ons drie axioma's of grondstellingen, verkort:

1. Grenzenloosheid.
2. Cyclische beweging.
3. Fundamentele gelijkheid en zelfstandige groei.⁽⁴⁾

Dit zijn de basishypothesen waarop de Theosofia, dé Universele Wijsheid, stoelt. Ze zijn iets verder uitgewerkt in de zeven Juwelen van Wijsheid,⁽⁵⁾ die nog wat meer houvast geven, maar in principe zou je al uit de voeten kunnen met deze drie basisprincipes. Nu geeft Damodar niet voor niets aan dat het nodig is om eerst vertrouwd te raken met de axioma's. Dit vraagt allereerst om zelfstandig onderzoek. Wat betekenen grenzenloosheid, cycliciteit en gelijkheid in de praktijk van het leven? Kunnen we de grote levensvragen ermee beantwoorden? Kunnen we hierdoor beter werkelijkheid van illusie onderscheiden? Laten we een paar gevolgtrekkingen noemen.

Gevolgtrekkingen

Uitgaande van grenzenloosheid kun je bijvoorbeeld zeggen dat er geen grenzen bestaan aan ons weten. Er zal dus altijd nog iets zijn dat onze kennis ontstijgt, er is altijd meer te ontdekken. Dit zorgt voor een houding van verwondering, die heel gezond is in de praktijk van het leven. Het voorkomt dat je in dogma's of in fundamentalisme vervalt.

Een andere conclusie van grenzenloosheid is dat niets erbuiten kan bestaan. Er is niets dat er geen onderdeel van is. Er kan niets uit verdwijnen en er kan niets nieuws in verschijnen, oftewel alles was er, is er en zal er altijd zijn en is niet los te zien van al het andere. Dit verwijst naar de absolute onderlinge verbondenheid van al het leven. Dit zijn een paar heel fundamentele gevolgtrekkingen die je zelfstandig op basis van deductie kunt maken uit de eerste grondstelling. Uiteraard helpt het om dit te doen met behulp van anderen en de vele aanwijzingen van theosofische Leraren door de tijd heen. Als je verder aan de gang gaat met deze drie grondstellingen door het gebruik van deductie (vanuit het universele naar de details redeneren), inductie (vanuit de details terug naar het universele gaan) en wat toelichting, dan kun je al snel tot meer fundamentele antwoorden komen op de bekende levensvragen. Bijvoorbeeld, wat is de betekenis van leven, uitgaande van deze grondstellingen? Uitgaande van grenzenloosheid is er altijd een kracht achter welke beperkte vorm dan ook. Alles leeft dus, van atoom tot ster. Die achterliggende kracht die achter of door of in de manifestaties van leven werkt kun je bewustzijn noemen. En omdat achter elke uitdrukkingvorm dit in essentie grenzenloze bewustzijn werkzaam is, is al het leven fundamenteel gelijkwaardig. We kunnen vaststellen dat aan al onze handelingen altijd gedachten voorafgaan. Ons in essentie grenzenloze bewustzijn drukken we uit via ons denkvermogen. Met ons denken, een *menselijke* bewustzijnskwaliteit, besturen we bewust en onbewust ons lichaam, dat is opgebouwd uit bewustzijnsvormen die minder ver ontwikkeld zijn dan wij mensen, zoals de cellen in ons lichaam. Als we ons te veel met ons lichaam identificeren, laten we ons denken leiden door een lagere bewustzijnskwaliteit dan het menselijke. Dan besturen we ons lichaam niet maar laten ons door de instincten van ons lichaam leiden. Met andere woorden, we zijn als mens een complete samenwerking van wezens die verder en minder ver ontwikkeld zijn, een samengesteldheid van bewustzijn met hogere en lagere kwaliteiten.

Maar hoe rijmen we dan het idee van grenzenloosheid met de dagelijkse ervaring dat dingen continu komen en gaan, verschijnen en uiteenvallen? Zien we het leven zelf verschijnen en verdwijnen of zijn het slechts de samengestelde vormen van leven die dat doen?

Volgens de theosofische leringen is het sterven van een levensvorm inderdaad niets anders dan een samengesteldheid van wezens die uiteenvalt, zonder dat de wezens zelf vernietigd raken. Ons lichaam is bijvoorbeeld opgebouwd

uit een compleet samenstel van organen, die uit cellen bestaan, die uit moleculen bestaan, die uit atomen bestaan, enzovoorts, tot in het oneindig kleine. Als ons lichaam sterft valt de samenstelling uiteen. Maar geldt dat ook voor elk van de samenstellende delen? Deductief gezien weten we, op basis van grenzenloosheid, dat achter elk van deze delen een in essentie grenzenloze kracht schuilt die eeuwig blijft bestaan. Het zijn allemaal levende wezens die tijdelijk niet meer met elkaar samenwerken — tijdelijk omdat zij na een zekere periode opnieuw bij elkaar komen om een nieuw lichaam te vormen, namelijk als het achterliggende wezen zich wederbelichaamt. Dit proces is een voorbeeld van de cycliciteit waar de tweede grondstelling naar verwijst. En deze cyclische wet-

matigheid in combinatie met oorzaak en gevolg maakt dat we kunnen groeien. Omdat er absolute onderlinge verbondenheid bestaat, veroorzaakt elk van onze handelingen een in karakteristiek overeenkomstig gevolg vanuit het geheel. Dit klinkt wat abstract maar is een alledaags feit. We oogsten slechts wat we gezaaid hebben, na een korte of langere cyclus. Dit proces maakt dat we van dag tot dag kunnen leren van onze handelingen.

En waarom zou dit proces ophouden nadat ons bewustzijn zich tijdelijk terugtrekt? Incarnatie na incarnatie gaat ons leerproces, via oorzaak en gevolg, gewoon door. We worden zowel in dit leven als in elk volgend leven precies daar naartoe getrokken waar we door onze eigen handelingen banden mee hebben opgebouwd. We zullen bijvoorbeeld

Waarom van het universele naar het bijzondere en weer terug gaan een universele aanpak is

De drie Grondstellingen laten ook zien *waarom* Damodar aanraadt om van het universele naar het detail te gaan en dan weer terug. Want als alles leeft, cyclisch verschijnt en verdwijnt en in essentie gelijk is, dan volgt al het leven gelijksoortige cyclische patronen, tot aan gedachtebeelden toe: ‘zo boven, zo beneden’.

Volgens de Theosofie kun je verrassend inzichtelijke parallellen trekken tussen bijvoorbeeld de geboorteprocessen van mens en dier en die van planeten en sterren. Al het leven volgt bij de geboorte eenzelfde stapsgewijze patroon. Er ontstaat weer een impuls vanuit de in essentie grenzenloze bewustzijnskern en die impuls creëert een soort magnetisch veld, waartoe in karakteristiek verwante lagere bewustzijnen aangetrokken worden. De lagere bewustzijnen werken samen met – en vormen een voertuig voor – het leidende bewustzijn. Op stoffelijk gebied zie je hetzelfde gebeuren bij het samentrekken van een nevel tot een zonnestelsel, het ontkiemen van een plantenzaad of het vormen van een lichaam rond de bevruchte eicel. Het wezen dat de impuls geeft die het magnetisch veld vormt, is niet zichtbaar, maar alle processen volgen de patronen van dat achterliggende bewustzijn.

Op dezelfde wijze worden ook gedachten geboren. Er is eerst nog sprake van een vaag idee, een soort gedachteveld. De contouren ervan zijn nog nauwelijks zichtbaar, maar er gloort wat. Het is vaag maar zuiver. Vervolgens bouwen we een beeld van de kern van het idee en een aantal ondersteunende

gedachten (denk aan de ster en de planeten die zich vormen vanuit een nevel). Langzaam wordt het idee concreter, je vindt er de juiste woorden voor en bouwt er een redenering mee op. Het idee krijgt ten slotte een geschikte uiterlijke vorm die in het ideale geval de kern van het idee, de belangrijkste boodschap met haar ethische consequenties, overbrengt.

Het werkt dus niet als we haast hebben bij het geboren laten worden van een nieuw idee, als we het idee zo snel mogelijk concreet willen maken (hoe ziet het eruit, wat kost het?). Er bestaat dan grote kans dat het idee te vroeg, onrijp en dus heel zwak geboren wordt. Het is beter om bij het ontwikkelen van nieuwe, creatieve denkbeelden eerst het meest universele idee innerlijk helder te krijgen, het te laten rijpen, en het dan geleidelijk steeds concreter maken.

Je kunt dit gehele proces vergelijken met een man die op de top van een berg staat en naar een dorp in de vallei kijkt. Hij ziet de totaliteit van het dorp en de relaties die dat dorp heeft met zijn omgeving. Hij daalt de berg af, ziet steeds meer details. Totdat hij in het dorp zelf is. Daar kan hij het beeld dat hij boven kreeg, toetsen aan de realiteit van beneden. Hetzelfde doe je bij het toepassen van de methode van Damodar. Je vertrekt vanuit de meest universele axioma's en deduceert of trekt gevolgtrekkingen om naar de bijzonderheden te gaan. En via inductie ga je vervolgens van de details weer terug naar het universele idee, verrijkt met voorbeelden.

vroeg of laat elk mens weer ontmoeten waarmee we ooit een band hebben opgebouwd. Als dat een vijandelijke of hinderlijke relatie is, hebben we de kans er een andere invulling aan te geven — of de problemen nog te verergeren.

Stappenplan

Voor ons symposium Levenswijsheid hebben we de drie Grondstellingen en een paar belangrijke gevolgtrekkingen praktisch toepasbaar gemaakt door ze als volgt te formuleren:

- Ga uit van grenzenloosheid:
  - absolute onderlinge verbondenheid
  - een kracht achter elke manifestatie: hogere en lagere bewustzijnskwaliteiten
- Ga uit van cyclische beweging en oorzaak en gevolg
- Ga uit van groei en fundamentele gelijkwaardigheid:
  - samenwerking tussen alle wezens verder en minder ver ontwikkeld

Achter deze formuleringen gaat veel meer schuil. Je begrip van deze punten kan altijd verder groeien en dat gebeurt ook als je ermee aan de slag gaat. Met deze paar punten kun je een visie opbouwen over elk vraagstuk door van het universele naar de bijzonderheden te gaan, dus volgens de deductieve methode. Vervolgens kun je vanuit de bijzonderheden, zoals de specifieke praktische situaties rond het vraagstuk met al hun details, onderzoeken of en hoe dit je visie ondersteunt en eventueel je visie verder uitbreiden na dieper onderzoek. Dat is de inductieve methode.

Bijvoorbeeld: wijs omgaan met religieuze intolerantie

Laten we als voorbeeld dit stappenplan toepassen op een actueel vraagstuk als dat van religieuze intolerantie, dat tegenwoordig tot zoveel ellende leidt — denk aan haatprediking en de daaruit voortvloeiende godsdienstoorlogen, terrorisme, gespleten families door bijvoorbeeld Syriëgangers, enzovoort.

Het is van belang om als eerste zelf een visie op religie op te bouwen aan de hand van de universele hypothesen uit het stappenplan. Vervolgens werken we uit hoe we vanuit deze opgebouwde universele visie om kunnen gaan met religieuze intolerantie.

Wat is religie?

- Ga uit van grenzenloosheid:

- absolute onderlinge verbondenheid
- een kracht achter elke manifestatie: hogere en lagere bewustzijnskwaliteiten

Wat is de betekenis van religie als we uitgaan van grenzenloosheid? Om te beginnen kan er uitgaande van grenzenloosheid in essentie geen onderscheid zijn tussen religies. Als je kijkt naar de filosofische betekenis van het hinduïstische *Tat*, het buddhistische *Sūnyatā*, het joodse *Ain Soph*, het Chinese *Tao*, het islamitische *Allah*, of *het Goddelijke* volgens christelijke gnostici of neoplatonische filosofen: de begrippen verwijzen allemaal naar iets oneindigs, het Al, zonder eigenschappen, zonder grenzen. Ze verwijzen naar iets waar we allemaal deel van zijn, wat ons verbindt en waarin we Een zijn. Ze geven er alleen elk een ander woord aan en zeggen er direct bij dat elk woord of beeld het tekortdoet.

Je vraagt je meteen af waarom er dan zoveel onderlinge strijd tussen de verschillende aanhangers van religies bestaan heeft en bestaat. Terwijl ze in hun kern naar hetzelfde beginsel verwijzen met als ethische conclusie de absolute verbondenheid van alle mensen. Uiterlijke scheidslijnen zijn dus slechts illusoir, in de kern zijn alle religies hetzelfde. Elke religie heeft echter een exoterische kant en een innerlijke, esoterische zijde die de diepere leringen bevat. Deze werden verborgen achter symboliek om ze tegen misbruik te beschermen.

Op het moment dat de spirituele en ethische achtergrond vergeten werd, kortom, toen de verbinding met de esoterische kant zwakker werd, ging de uiterlijke kant van de religie overheersen. Wat dan resteert is een oppervlakkig geloof in de letterlijke interpretatie van leringen — die eigenlijk symbolisch bedoeld zijn. Men zette vervolgens de god of goden van de ‘eigen’ stroming af tegen die van anderen. Religie werd *godsdiens*.

Het woord religie komt van het Latijnse *religare* en verwijst naar het weer verbinden, het weer een- worden met het Ene, het Al, het Grenzenloze. En dat is niet een kwestie van verbinden met iets buiten ons, met een wezen dat alles in de wereld zou regelen. Zo'n wezen bestaat niet. Nee, uitgaande van grenzenloosheid is het goddelijke in onszelf te vinden. We zijn in essentie één, we zijn allen deel van het Goddelijk hart van het universum, maar vereenzelvigen ons over het algemeen met een lagere bewustzijnskwaliteit waardoor we die eenheid hooguit af en toe ervaren. Hoe we die eenwording wel kunnen bereiken is precies het centrale thema in de oorspronkelijke boodschap van alle religies.

- Ga uit van cyclische beweging en oorzaak en gevolg

Als we de cyclische beweging en oorzaak en gevolg als uitgangspunt nemen, kunnen we herkennen dat religies cyclisch komen en gaan. Eens in de zoveel tijd zien we boodschappers verschijnen die universele wijsheid onder de mensheid verspreiden. Ze brengen niet iets nieuws, maar leggen opnieuw de kern bloot van de bestaande tradities en ontdoen ze van hun gedegenereerde kanten. Ze bouwen voort op de basis en maken de principes weer toepasbaar voor een breder publiek. Zo bracht Gautama de Buddha de leringen van het oude India opnieuw onder de aandacht. Het Buddhisme zelf werd meer dan duizend jaar later opnieuw van degeneratie ontdaan door Tsong Kha Pa die de geelkappenorde oprichtte met de huidige opeenvolging van Tashi en Dalai Lama's.

In het Westen gaf Plato een nieuwe impuls aan het Griekse filosofische denken een paar honderd jaar na Pythagoras. Enkele honderden jaren na Plato zorgden de neoplatonici voor een opleving van zijn denken. Na de middeleeuwen brachten denkers als Pico della Mirandola en Marsilio Ficino de gedachten van Plato opnieuw onder de aandacht en startten zo de renaissance.

De cyclus van de verspreiding van universele leringen door een boodschapper, verval van de leringen als de esoterische kant verloren gaat, tot aan het verschijnen van een nieuwe boodschapper die de kern van de eerdere leringen opnieuw blootlegt (vaak door een deel van de esoterische leringen exoterisch te maken door deze een vorm te geven die door veel mensen begrepen kan worden) is eenvoudig te herkennen. We zien ook de oorzaak-gevolgrelaties binnen zo'n cyclus.

- Ga uit van groei en fundamentele gelijkwaardigheid
  - samenwerking tussen alle wezens verder en minder ver ontwikkeld

Als je tot slot uitgaat van groei en fundamentele gelijkwaardigheid, dan kun je concluderen dat geen enkele religie in de kern meer of minder waard is dan een andere. In essentie wijzen ze naar hetzelfde ene Beginsel, waarvan we de verschillende benamingen hiervoor al hebben benoemd. In hun esoterische leringen laten ze bovendien zien hoe we het Ene, het Al, het Goddelijke in onszelf kunnen vinden. Ze bieden ons allen een pad naar groei. Ze laten zien dat we daarvoor slechts het beperkte in onszelf moeten overwinnen. Dit is de werkelijke *jihad* of heilige strijd die in elk mens zelf woedt. We kunnen

alleen groeien door de vereenzelviging met ons eigen 'ik' op te rekken tot het 'wij' van alle wezens. Groeien doen we dus juist niet voor onszelf alleen. Als we ons werkelijk vereenzelvigen met al het leven dan staat het mededogen centraal: het stimuleren van de groei van anderen. Onze individuele groei is dan slechts een natuurlijk bij-effect van onze mededogende levenshouding.

Een eerste visie

Voor dit artikel hebben we de stappen in het stappenplan achter elkaar gezet. In de praktijk is het niet altijd handig om het zo lineair door te lopen. De grondstellingen vormen een eenheid met elkaar en zijn het best als combinatie te gebruiken.

Wat we hiervoor schreven was dus slechts het begin van een visie op religie op basis van de drie Grondstellingen, waarbij we consequent vanuit het universele zijn vertrokken. Uiteraard is de daadwerkelijke toepassing afhankelijk van de mate waarin we deze visie zelfstandig hebben onderzocht en eigen gemaakt. Zie voor een uitgebreidere visie bijvoorbeeld het artikel 'De verschillende aspecten van religie' uit de *Lucifer* van afgelopen juni.⁽⁶⁾

De stap die we nu kunnen maken is van het bijzondere teruggaan naar het universele. We nemen nu als voorbeeld het contact met een Syriëganger (in te wisselen voor een sceptische materialist, ultraorthodoxe Jood of fundamentalistische gelovige van welke religie ook).

Toepassing

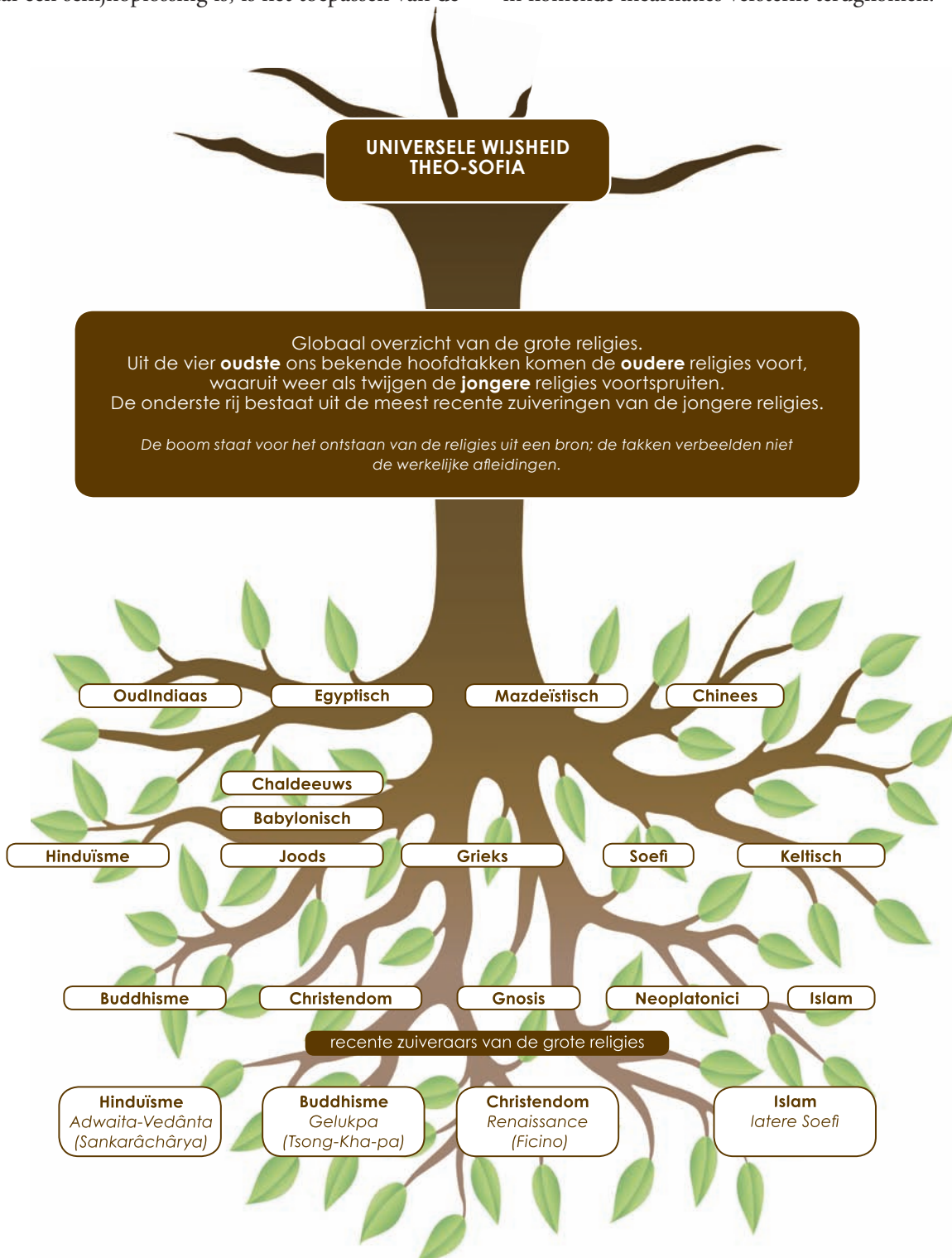
Met de conclusies die we eerder vanuit het universele getrokken hebben is de essentie van het probleem van een Syriëganger een verwrongen visie op religie en dus onwetendheid over wat religie is.⁽⁷⁾

Lossen we het probleem van een terugkerende Syriëganger op door hem de toegang tot het land te onttrekken? Nee, want de persoon blijft dan een gevaar voor anderen en zichzelf. Bovendien dragen we als maatschappij karmische verantwoordelijkheid voor de mensen die hier zijn opgegroeid. Die band verbreken we niet door iemand zijn paspoort af te nemen. Zowel liefde als haat zijn bindende krachten en de kans bestaat dat je met zo'n maatregel de band alleen maar in negatieve zin versterkt door haatgevoelens te kweken. Het is bovendien een illusie dat je je grenzen kunt sluiten. Als het je al zou lukken om mensen fysiek buiten het land te houden, hun ideeën zijn niet tegen te houden.

Lossen we het probleem op door iemand te straffen en op te sluiten? Nu is het onze plicht om de maatschappij te

beschermen tegen iemand met gewelddadige ideeën. Maar ook hier is dat geen werkelijke oplossing als we niet tegelijkertijd diegene helpen op andere gedachten te komen. We falen als maatschappij als we dat nalaten terwijl iedereen het in zich heeft om een positieve bijdrage te leveren aan het geheel. Wat uitgaande van karma en reïncarnatie al helemaal een schijnoplossing is, is het toepassen van de

doodstraf, zoals dat in sommige landen helaas nog praktijk is. Het voert te ver om daar in dit artikel uitgebreid op in te gaan, maar vanuit een universele visie op het leven is een dergelijke gewelddadige daad nooit een oplossing. Een wettelijk toegestane moord is nog steeds een moord en heeft gelijksoortige gevolgen ... en het probleem zal in komende incarnaties versterkt terugkomen.⁽⁸⁾

De enige manier om deze cyclus van geweld te doorbreken is als maatschappij onze verantwoordelijkheid te nemen en iemand tot een ruimere visie laten komen. En daarvoor is direct contact nodig. Een gesprek tussen mens en mens, tussen denker en denker.

In gesprek

Een van de eerste dingen die we moeten laten varen als we in contact komen met iemand die op het punt staat om naar Syrië te vertrekken om te strijden voor IS, is diegene te zien als ‘Syriëganger’, ‘IS-strijder’ of ‘fundamentalistische Moslim’. In plaats daarvan moeten we de mens zelf zien. De mens die niet anders is dan wijzelf. Die onze zoon, dochter, broer of beste vriend zou kunnen zijn. Een mens die in essentie een edel wezen is met grenzenloos potentieel. Die net als wij een ideaal heeft om het beste van het leven te maken en het beste voor heeft met de wereld, voor zover als zijn visie reikt.

Met deze basishouding is het de Mechelse burgemeester Bart Somers, onlangs uitgeroepen tot beste burgemeester van de wereld, gelukt om te voorkomen dat er mensen uit zijn stad naar Syrië vertrokken.⁽⁹⁾

Zolang het ons niet lukt allerlei vooroordelen over anderen achter ons te laten, zullen we weinig kans van slagen hebben om betekenisvol contact met de ander te hebben. Net zomin als wij een eerlijk en open gesprek zullen hebben met een ander als die ander slechts bevestiging van zijn eigen vooringenomen mening zoekt.

Naast deze houding van een ‘open mind’ is het zinvol om te proberen te begrijpen wat iemand brengt tot sympathieën voor een beweging als IS. Ervan uitgaande dat de persoon in Nederland is opgegroeid, is dat de verantwoordelijkheid van ons land als collectief. En dat is niet alleen omdat volgens de Nederlandse grondwet iedereen die zich in Nederland bevindt dezelfde rechten heeft, maar ook omdat, uitgaande van het universele feit van onderlinge verbondenheid, elk mens altijd een plek heeft in het collectief. Zorgen we er dan ook voor dat iemand de kans en verantwoordelijkheid krijgt om die plek te vinden en in te nemen?

Het is ons gezamenlijk karma dat ons in deze situatie heeft samengebracht. Het zou zomaar kunnen dat de persoon geen gelijkwaardige plek vond in de maatschappij, dat hem of haar geen ruimte geboden of verantwoordelijkheid gegund werd om ‘erbij te horen’. Het is iets dat in ieder geval vaker genoemd wordt door Syriëgangers als er naar hun beweegredenen gevraagd wordt. En precies het tegenovergestelde – laten zien dat ze hoe dan ook deel zijn van de

gemeenschap en ze kansen en verantwoordelijkheid geven – maakt dat ze na terugkeer alsnog een positieve bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Dat ontdekte ook de politie in het Deense Aarhus door oud-IS-strijders ‘een kop koffie aan te bieden’ en een nieuwe kans te bieden. Bijvoorbeeld door hen met hun verhaal succesvol te laten zijn bij het op andere gedachten brengen van potentiële nieuwe Syriëgangers.⁽¹⁰⁾

Kortom, wil je nobele mensen, dan zul je op het nobele in de mens moeten vertrouwen.⁽¹¹⁾ En als je dit volledig oprecht kunt doen, zal een ander ook oprecht naar je luisteren.

Vragen stellen

Als je de ander met deze oprechte houding benadert van mens tot mens, welke vragen kan je dan zoal stellen? Open vragen, die tot de kern gaan en die gezamenlijk (!) dwingen tot nadenken (socratische methode) zijn geschikt, zoals:

- wie ben jij?, niet alleen als persoonlijke kennismaking, maar ook als: wie ben jij in de kern, in verband met lichaam, ziel en geest?
- wat betekent een waardevol leven voor jou?
- wil je mij over je religie vertellen?
- wat betekent dit voor jou?
- wat is het meest inspirerende uit je religie?
- wat wil je veranderen in de maatschappij?
- wat is jouw idee van rechtvaardigheid (in deze wereld)?
- hoe zou je behandeld willen worden door anderen?, en vervolgens: hoe wil jij anderen behandelen?

Met dit soort vragen probeer je het meest edele in de ander aan te spreken en een beroep te doen op het geweten. Dit lukt uiteraard beter als wij zelfstandig nagedacht hebben over deze vragen — en daarmee niet gestopt zijn! Want zodra wij al definitieve antwoorden denken te hebben, is er geen oprechte uitwisseling meer. We moeten altijd openstaan voor een grotere waarheid, van wie of waar die les ook kan komen.

Door vraag en antwoord kunnen we proberen om de onderliggende aannames expliciet te maken. Wat zijn voor de ander de meest universele axioma's? Op deze manier proberen we werkelijk begrip te krijgen voor de ander. En een ander begrijpen hoeft niet te betekenen dat we het met diegene eens zijn, maar dat we het verband ontdekken tussen wat hij waarneemt, wat hij als feiten ziet en hoe hij deze interpreteert. En waar we dus gerichte vragen over kunnen stellen. Zo proberen we met de ander te ontdekken wat universeel geldend is en wat meer een

detail en kunnen we verder tot de kern komen. Want in elke religie vinden we bijvoorbeeld een begrip als grenzenloosheid terug. En de zo bekende ethische ‘gulden regel’ die je hieruit kan afleiden.⁽¹²⁾

Voorkomen

Nu is religieus extremisme uiteraard niet zomaar met een gesprekje opgelost. Er is een verandering in visie nodig, een verandering in het denken. En we weten ongetwijfeld allemaal hoe hardnekkig denkpatronen te doorbreken zijn. Het kan maanden tot jaren duren om iemand tot andere inzichten te laten komen. Zolang iemand nog een gevaar is voor zichzelf of de maatschappij, kan dit niet zonder diegene tijdelijk te isoleren. Maar dit geldt waarschijnlijk nog het meest voor de oorspronkelijke haatpredikers en haatzaaiers en niet voor de meesten van hun volgelingen. De langetermijnoplossing voor religieuze intolerantie en het ontstaan van gewelddadig gedachtegoed is dus voorkomen dat haatpredikers en haatzaaiers een voedingsbodemp hebben. Door mensen een stevige basis te geven als zelfstandige denkers, die ideeën toetsen op hun universaliteit (lees: logische én ethische waarde), voordat ze erin mee gaan. Goed onderwijs is daarvoor essentieel. Zelfstandig vergelijkend onderzoek naar de wereldreligies en aandacht voor de ethiek van gewelddoos protest zou daar onderdeel van uit moeten maken. Want er is natuurlijk wel het een en ander aan te merken op de westerse maatschappij met haar individualisme. Ook in onze maatschappij volgen talloze mensen bepaalde ideologieën zonder zelfstandig nadenken en zonder deze te toetsen aan hun geweten. Maar onze democratie biedt nog altijd voldoende vrijheden om daar op een geweldloze, positieve en constructieve wijze tegen in opstand te komen. Denk aan de vele idealistische vrijwilligersorganisaties die actief zijn. Daar kan ieder zich bij aansluiten.

De Theosophical Society Point Loma staat in ieder geval altijd open voor zoekers naar een bredere visie op het leven! En omdat ons gemiddelde onderwijs nog wat gaten laat vallen bieden we cursussen en lezingen aan voor iedereen die zelfstandiger wil denken en zoekt naar meer inspiratie bij het vormen van een universele levensvisie.

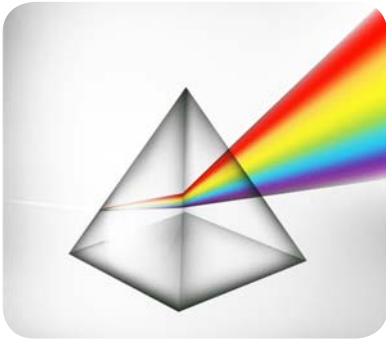
Dit artikel is ontstaan vanuit het gezamenlijk denkwerk van Theosofen wereldwijd tijdens de International Theosophy Conference (ITC) van 26 tot en met 29 juli 2018 in Berlijn. Zie ook <https://www.theosophyconferences.org/index.php/2018-berlin/>.

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *De Sleutel tot de Theosofie*, Theosophical University Press, Den Haag 1985, hoofdstuk 6, blz. 80-81.
2. Zie ook ‘Het Standpunt van de Chohan ten aanzien van de T.S.’ in: M. Conger, Gecombineerde chronologie te gebruiken bij *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*. Theosophical University Press, Pasadena 1979, blz. 49. Deze brief is opgenomen in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 34, april 2012, nummer 2, blz. 54-61 en te downloaden via <http://www.theosophyconferences.org/wp-content/uploads/2016/10/Maha-Chohan-Letter.pdf>.
3. S. Eek, *Dāmodar and the Pioneers of The Theosophical Movement*, The Theosophical Publishing House, Adyar, Madras, India 1978, blz. 139-145.
4. De drie Grondstellingen luiden volledig als volgt:
  1. Eén Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos en Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het menselijk bevattingsvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verminkt. Eén absolute Werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.
  2. De Eeuwigheid van het Heelal in toto als een grenzenloos gebied; periodiek ‘het veld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Heelallen’, die ‘de zich manifesterende sterren’ en de ‘vonken der Eeuwigheid’ worden genoemd.
  3. De fundamentele gelijkheid van alle Zielen met de Universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of ‘Noodzakelijkheid’) in overeenstemming met Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk. Zie voor de drie Grondstellingen ook H.P. Blavatsky, Proloog van De Geheime Leer, Theosophical University Press, Den Haag 1988. De Grondstellingen worden besproken vanaf blz. 43.
5. Themanummer ‘Maak de Theosofia tot een levende kracht in je leven – De drie grondstellingen en de zeven Juwelen van Wijsheid als inspiratiebron voor de praktijk’. Artikelen in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 32, juni 2010, nummer 3.
6. B. Voorham, ‘Verschillende aspecten van religie. De Religie, religies, godsdiensten en sekten’. Artikel in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 40, juni 2018, nummer 3.
7. B. Voorham, ‘Het beloofde land: exoterisch en esoterisch geïnterpreteerd – wanneer komt de eindtijd?’. Artikel in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 37, oktober 2015, nummer 5, blz. 84-89.
8. W.Q. Judge: ‘Argumenten tegen de doodstraf’. Artikel in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 29, februari 2007, nummer 1, blz. 11-14.
9. <https://decorrespondent.nl/8266/podcast-hoe-de-beste-burgemeester-ter-wereld-een-stad-voor-iedereen-maakte/338569598598-197f40d7>.
10. <https://www.npr.org/sections/health-shots/2016/07/15/485900076/how-a-danish-town-helped-young-muslims-turn-away-from-isis?t=1537765644287>.
11. E. Bomas, ‘De basis van Vertrouwen’. Artikel in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 37, december 2015, nummer 6, blz. 112-117.
12. B. Voorham, ‘Godsdiensten als bron van oorlog. De gulden regel als volstreekte waarborg voor vrede’. Artikel in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 21, juni/augustus 1999, nummer 3/4 1999, blz. 78-82.

De kracht van kleur, geluid en getal

Symboliek en kunst

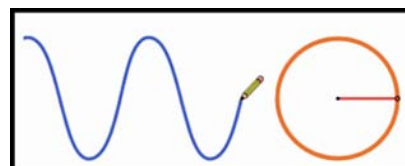
Afgelopen januari sprak Herman C. Vermeulen in een serie van vier lezingen over symboliek en kunst. Een boeiend onderwerp dat nog niet vaak vanuit een theosofische invalshoek is belicht. De reacties waren dan ook enthousiast. De redactie bewerkte de presentaties voor publicatie. Dit derde artikel gaat over *De kracht van kleur, geluid en getal*. In het eerste artikel stond de vraag centraal: *Wat is kunst?* Daarna volgde *Universele symboliek uit de Mysteriescholen*. Hierna volgt nog *De spirituele functie van design*.

Kerngedachten:

- » Alles is er. We zijn er altijd geweest, we zullen er altijd zijn.
- » Alles is doordrongen van het ENE, alles brengt het ENE op een bepaalde, beperkte manier tot uitdrukking.
- » Het is altijd dezelfde Oerstof die trilt.
- » Onze eigenfrequentie, onze individuele trillingen, kennen wij als ons karakter.

Om de kracht van kleur, geluid en getal te belichten vanuit de Theosofia ontkomen we er niet aan om daar wat eenvoudige natuurkundige begrippen bij te betrekken. De wetmatigheden die we op de middelbare school leren kennen, kunnen we namelijk heel goed herkennen in de Universele Wetten die ook op de niet-zichtbare, meer geestelijke gebieden werkzaam zijn. Zo kunnen we met dit onderwerp onze visie op die kant van het leven vergroten.

Laat ik om te beginnen het begrip beweging noemen. In de natuurkunde kennen we de cirkelvormige beweging die op een tijdschaal kan worden gezien als een golfbeweging: een sinusvormige beweging.

Een cyclische beweging is een cirkelvormige beweging en als deze als een verloop in tijd wordt gezien, zien we golfvormen.⁽¹⁾

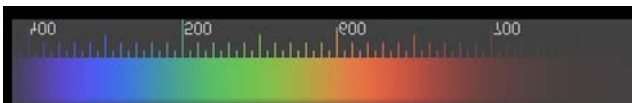
We noemen het ook wel trilling. Zo'n beweging kan de illusie wekken dat moleculen of elektronen zich in het ritme van deze sinus verplaatsen. Bij geluid is die frequentie veel lager dan bij elektriciteit of licht. Maar *verplaatsing is een veel langzamer effect*: het is hier *niet of nauwelijks* aan de orde, de deeltjes *geven* het signaal aan elkaar *door en dit is een veel sneller effect*. Dit is een belangrijke basisgedachte: het gaat om het *doorgeven* van iets, niet om het zelf te bereiken. Dit is in feite een Universele Wet. Dr. De Purucker zegt het in *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte* heel mooi: het Hogere wordt niet het lagere — het brengt wel beweging daarin voort.⁽²⁾ Dit beeld van beweging moeten we goed vasthouden in dit betoog.

De vraag is *wat* er dan beweegt en *wat* het ene deeltje dan doorgeeft aan het andere. Laten we hiervoor eens kijken naar het fenomeen ‘licht’. Daarvan kennen we nogal wat definitives – veel rond de termen energie, straling en golven – maar uiteindelijk komt het erop neer dat lichtstromen zijn opgebouwd uit fotonen. Dat lost het probleem echter niet op, want wat zijn fotonen? De natuurkunde geeft daar nog geen duidelijk antwoord op. Er is sprake van kerndeeltjes, van quarks en andere termen uit de kwantummechanica, maar men kan het toch niet erg goed benoemen. Het probleem is dat de wetenschap nog altijd volgens de ‘bottom up’-gedachte werkt: wat neem ik waar en welke gedachten moet ik uitwerken om de verschijnselen die ik *nu zie* te kunnen verklaren? Er zijn maar heel weinig wetenschappers die van een totaalconcept uitgaan. Dat is een meer filosofische benadering. De Theosofia wil de synthese zijn van religie, filosofie *en* wetenschap, waarbij in onze visie religie en filosofie wel belangrijker zijn dan wetenschap.

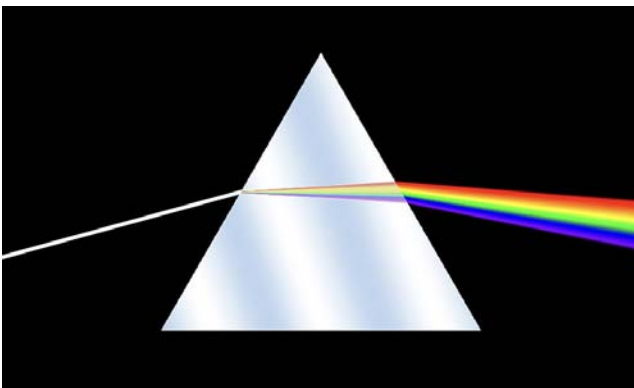
Licht en kleur

De golflengte van het voor ons zichtbare licht begint bij 380 nanometer en eindigt bij 780 nanometer; dus net het dubbele — net één octaaf om het in een muziekterm te zeggen (een nanometer is gelijk aan 10^{-9} meter, dus 0,000 000 001 meter). Ons oog is hiermee bij lange na niet zo goed ontwikkeld als ons gehoor, zoals we hierna zullen zien.

Het totale spectrum aan zichtbaar licht ervaren wij bij elkaar als wit, maar als we bijvoorbeeld met een prisma dat spectrum ‘uit elkaar’ trekken, dan zien we kleuren die het licht per golflengte aanneemt.

De wetenschap gaat uit van een lichtsnelheid van 300.000

km per seconde en stelt dat dit per definitie in het hele universum constant is. In mijn ogen zijn hier geen bewijzen voor, maar ik kan me het wel voorstellen omdat zonder deze definitie de hele maatlat om het universum te begrijpen wegvalt. Zo kennen we in de astronomie de afstand die het licht in een jaar aflegt als meeteenheid.

Wat is geluid?

Geluid is, in een heel abstracte definitie, ‘het veranderen van de dichtheid van een elastisch medium’. Met andere woorden, een geluidsgolf bestaat uit het verdichten en verdunnen van het elastisch materiaal waar de golfbeweging doorheen gaat.

Het meest bekende voorbeeld van zo’n medium is lucht. Maar staal is ook zo’n medium — we kennen het effect van de treinrails waar je aan kunt horen of er een trein aankomt, lang voordat je deze ziet.

Nu doet zich het verschijnsel voor dat de snelheid van het geluid afhankelijk is van de dichtheid van het medium. *Hoe dichter het medium, hoe hoger de snelheid.* De geluidssnelheid in water is hoger dan in lucht. En de verschillen zijn groot: in lucht op kamertemperatuur is die snelheid 343 meter per seconde (ruim 1.200 km per uur), maar er zijn vloeistoffen waarin dat 1.500 meter per seconde is en staalsoorten waarin het geluid zelfs zo’n 12.000 meter per seconde aflegt.

Dit is een vrij universele wetmatigheid, waarbij de vraag interessant is waarom dit niet zo werkt bij het licht.

Kleur en geluid zijn trillingen van iets

Het geluid dat wij kunnen horen beslaat een breed spectrum aan trillingen.

Het aantal trillingen per seconde geven we aan met de eenheid ‘hertz’. Het voor (jonge) mensen hoorbare gebied loopt van 20 Hz tot 20 kHz (1 kilohertz is 1000 hertz). Dat zijn bijna tien octaven, om die term weer te gebruiken. Een veel grotere reikwijdte dus dan ons gezichtsvermogen. Als we tien octaven zouden kunnen zien, dan konden we van ver in het ultraviolet tot ver in het infrarood kijken. Bij al deze eigenschappen van licht en geluid blijft de vraag: wat beweegt er dan? Licht en geluid zijn trillingen van iets op verschillende gebieden. Maar er zijn veel meer voorbeelden van trillingen op bepaalde gebieden. Onze mobiele telefoon zendt en ontvangt trillingen; ons denken werkt als een zender en ontvanger en veroorzaakt daarmee ook trillingen — of, anders gezegd: transporteert energieën van de ene mens naar de andere. De natuurkunde is echter nog niet zover dat men die energieën goed zichtbaar kan

maken. Met deze voorbeelden is het in elk geval duidelijk dat het principe van trillingen zich uitstrekt tot buiten ons voorstellingsvermogen. De Theosofia biedt ons wel de gelegenheid om het fenomeen verder te bestuderen.

Oerstof en oneindigheid

In de loop van de geschiedenis heeft men het fenomeen trillingen herhaaldelijk bestudeerd en benoemd. Vanuit de Theosofia kennen we het begrip ‘Oerstof’. Om dat te bespreken is het essentieel dat we daar de eerste Grondstelling uit H.P. Blavatsky’s *De Geheime Leer* bij betrekken:

Een Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos en Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingsvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verminkt. Eén absolute Werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.⁽³⁾

Deze eerste hypothese draait om het begrip ‘oneindig’. De fundamentele gedachte die H.P. Blavatsky hier verwoordt, leidt tot een vrij absolute conclusie. Want in deze oneindigheid, in deze grenzenloosheid, *is alles er*, zijn we er altijd geweest en zullen we er ook altijd zijn. Er is per definitie *Eenheid*.

Vanuit deze hypothese is het altijd *de totaliteit* waar alles in gebeurt. Geen actie van een afgescheiden deel, zonder dat de rest daarbij is betrokken. Nee, in de totaliteit gebeuren dingen die tot een voor *ons ogenschijnlijk afgezonderd* verschijnsel leiden.

Als we daar doorheen kunnen kijken, vatten we de gedachte dat het eigenlijk *steeds hetzelfde* is wat trilt.

Het Kosmisch Leven/Zijn in verschillende tradities

Zo is het ook altijd dezelfde Oerstof die trilt als we kijken naar licht, geluid, elektriciteit, elektromagnetische velden en magnetische velden. Die gedachte dat het leven niet bestaat uit los van elkaar staande dingen maar juist een eenheid is waarbinnen de verschijnselen zich voordoen, is in verschillende culturen benoemd. Het overzicht hiernaast geeft daar een beeld van.

Overigens heeft het begrip oneindigheid in de geschiedenis van een aantal religieuze tradities tot benamingen geleid met specifieke beperkingen voor het gebruik ervan. Zo mag in de Islam Allah niet worden afgebeeld. Toch geven prachtige geometrische patronen in islamitische

architectuur vaak een mooi beeld van de abstractie van de totaliteit. En de christelijke *Bijbel* spreekt in de tien geboden over een verbod op beelden van god of goden. In het Jodendom mag de naam van de Elōhīm niet worden uitgesproken en Lao-tse zegt in de *Tao Te King* dat het Tao dat genoemd kan worden niet het ware Tao is. Het filosofische beeld van oneindigheid is voor velen niet eenvoudig. Mensen zoeken nog altijd naar beperkte voorstellingen om steun aan te vinden. Kunnen we dan wel steun vinden aan het beeld van een Oerstof, aan Oneindigheid? Ja, het leert ons dat we te allen tijde in staat zijn om actief ons leven te leiden. We hebben een eindeloze reeks mogelijkheden om leven na leven te leren, om onze eigen weg te gaan.

Als we nog even denken aan de geluidsgolf die bestaat uit het verdichten en verdunnen van het elastisch materiaal waar hij doorheen gaat, zien we dat die beweging ontstaat door een verdikking en een verdunning op te bouwen in de Oerstof waar hij doorheen gaat. Het vereist wellicht filosofisch een grote stap, maar in het verlengde van deze gedachte zijn wij als menselijke wezens niets anders dan een verdikking en verdunning in die Oerstof, een verschijnsel in de oneindigheid. We zijn niet alleen een golf in de oceaan, we zijn ook de – oneindige – oceaan zelf.

Cycliciteit en gelijkheid

De filosofische golf in de oceaan brengt ons tot de tweede Grondstelling uit *De Geheime Leer*, waarin de cyclische beweging als principe wordt verwoord:

De Eeuwigheid van het Heelal *in toto* als een grenzenloos gebied; periodiek ‘het veld van talloze zich manifesterende

Het Kosmische Leven/Zijn in verschillende tradities

- **Buddhisme** - *Śūnyatā* - Leegte
- **Edda** - *Ginnungagap* - Leegte
- **Popul Vuh** (Guatemala) - Grote Zee van Ruimte
- **Babylon** - *Mummu Tiamatu* - Grote Zee / Diepte
- **China** - *Tsi-Tai* - het Zelf-Bestaande, Onbekende Duisternis
- **Druïden** - *Celi-Ced* - Zwarte Maagd
- **Hebreeuwse Bijbel** - *Tehom* - Diepte
- **Gnostici** - *Bythos* - Diepte
- **Griekse oudheid** - *Chaos* - Leegte, later Volheid
- **Griekse filosofen** - *To Kenon* - de Diepte
- **Plato** - *A-peiron* - Grenzenloosheid

en verdwijnende Heelallen', die 'de zich manifesterende sterren' en de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd.⁽³⁾

In de Oerstof, in die oneindigheid zien we dus allerlei cyclische bewegingen – golfbewegingen – van heelallen, van menselijke wezens, van leven. De derde Grondstelling voegt daar de fundamentele gelijkheid aan toe en de karmische wetmatigheid in het leven:

De fundamentele gelijkheid van alle zielen met de Universele Over-ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of 'Noodzakelijkheid') in overeenstemming met Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk.⁽³⁾

Fundamentele gelijkheid betekent dus dat we niet allemaal dezelfde uitdrukking geven aan de totaliteit. We geven daar een individuele invulling aan, op basis van wat we leven na leven hebben opgebouwd.

De drie Grondstellingen – hypothesen of aannames – zijn de basis van de Theosofia. *Oneindigheid, Cyclischeit, Gelijkheid*. Het zijn deze drie gedachten die we kunnen gebruiken om het beeld van de Oerstof voor onszelf verder in te vullen.

Swabhavat

De Theosofia noemt het begrip Oerstof meer specifiek Bewustzijn-Substantie of met het Sanskrit-woord: Swabhavat. Het is de geest- en stofzijde van de Natuur als Eenheid. Verschillende tradities kennen het onder andere namen: Adi-Buddhi bij de Noordelijke Buddhisten; brahmanen spreken over Akāśa en in het *Oude Testament* is sprake van de Cosmische Wateren. De Griekse filosofen die voor Socrates leefden, de zogenaamde voor-socratici, spraken over Materia Prima en de stoïcijnen noemden het Aether. Het zijn allemaal namen voor hetzelfde begrip, maar de interpretaties ervan kunnen uiteenlopen. Het antwoord op de vraag *wat* er nu beweegt en *wat* het ene deeltje doorgeeft aan het andere is Swabhavat. Deze Cosmische substantie beweegt in een oneindig spectrum van trillingen. Een zonnestelsel, een mens, een atoom — we zijn redelijk vertrouwd met die begrippen, maar het zijn ook trillingen. De vorm van manifestatie verschilt; het ENE – de essentie – is gelijk.

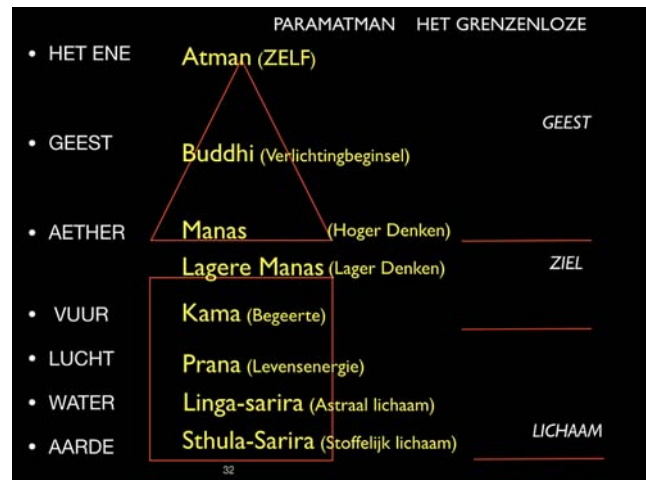
Hoe het ENE het vele wordt

Hoe wordt het ENE nu het vele? We zagen het al in het

beeld van de oceaan: het ENE *wordt* het vele niet, het ENE *is* het vele. De golf staat niet los van de oceaan, de golven *zijn* de oceaan. Maar hoe kunnen we dan een kwalificatie geven *aan* dat verschijnsel? Die kwalificatie vinden we in de benoeming van de elementen. We maken daarin het onderscheid met de volgende begrippen van het meest grove naar het meest etherische:

AARDE
WATER
LUCHT
VUUR
AETHER
GEEST
HET ENE

We moeten hierbij niet denken aan de aarde zoals wij die kennen of aan het water zoals wij dat kennen — het zijn symbolische voorbeelden om bepaalde toestanden aan te geven. AARDE, zou je bijvoorbeeld kunnen zeggen, is dat wat wij ervaren als 'het vaste' of 'het concrete'. Deze zeven elementen corresponderen met de theosofische begrippen die we terugvinden in het onderstaande schema

Het ENE komt overeen met het Ātmische, GEEST met het Buddhische, AETHER met het manasische, VUUR met het kamische, LUCHT met het pranische en WATER met het astrale.

We moeten de symbolische betekenis van de elementen voor ogen blijven houden. Als we in *Genesis* lezen dat 'Gods Geest over de wateren zweefde', dan is dat een symbolische en ook poëtische manier om uit te leggen dat het Hogere bezig was zich in een bepaalde *vorm* te uiten. Het Hogere – het Ātmische – daalde *niet* af, maar bracht zich in een iets beperktere vorm tot uitdrukking in het Buddhische.

Het Buddhische is vervolgens weer terug te vinden in het Manasische — in een iets beperktere vorm. *Enzovoort*. Het laagste trapje – ons fysieke lichaam – is in feite nog steeds het Ātmische — maar dan in een nogal vaste, ‘gestolde’ en beperkte vorm. Het Ātmische is in alles en drukt zich in elk ‘lager’ gelegen gebied in een voor ons meer concrete vorm uit. Dit is een heel belangrijke gedachte.

De samengesteldheid van ons denken

In bijgaand schema over de samengesteldheid van ons denken zien we dezelfde indeling, maar dan zonder de elementen. Hier zien we hoe ons denken ook die zeven karakteristieken bevat. Want hoewel beperkt in de zin van de *vorm* van manifestatie is het ENE, het Ātmische en het Buddhische nog steeds met al zijn eigenschappen aanwezig. Ook ons denken heeft Ātmische wortels.

De zeer positieve conclusie hiervan is dat, ongeacht hoever we in onze individuele ontwikkeling zijn gevorderd, we altijd een mogelijkheid hebben om het meest Universele te *zijn*. Daar hebben we niet nog een paar incarnaties voor nodig; we kunnen binnen onze eigen mogelijkheden *nu* die Ātmische kwaliteit aansturen.

De vraag is hoe we op ons niveau dan universaliteit en harmonie kunnen belichamen. Hoe bewegen we ons in onze samengesteldheid ten opzichte van die universaliteit? Laten we hiervoor kijken naar het begrip getal en wat de pythagoreeërs daarover zeggen.

Alles is te herleiden tot getallen

Een getal op zich is een abstractie. In het dagelijks leven stellen getallen altijd iets voor: het aantal voorwerpen, het aantal kilo's, het aantal kilometers, het aantal trillingen ook. Het getal als abstractie wordt dan ook altijd gebonden aan iets.

Het getal is een kwaliteitsfactor in de kracht van kleur en

geluid, er zijn hogere en lagere trillingen, hogere frequenties zijn lager in kwaliteit, lagere zijn hoger in kwaliteit. Het geeft aan welke kleur, welk geluid, welke harmonie, welke dingen bij elkaar passen. De gedachte dat alles trilling is, is verwoord door de pythagoreeërs, die stelden dat we de Oerstof niet langer moeten zoeken in de elementen. Hun tijdgenoten keken naar de kwaliteit of de aard van de materie, en karakteriseerden die als elementen. Maar volgens de pythagoreeërs is alles in de kosmos te herleiden tot het getal.⁽⁴⁾

Wat betekent dit? De Oerstof, de Aether, bevat alle mogelijkheden in de oneindige betekenis van het woord. En het getal – noem het de beweging, de trilling – bepaalt hoe het zich manifesteert.

Overigens zagen de pythagoreeërs in hun getallenleer een zeer fundamentele rol weggelegd voor priemgetallen – getallen die alleen maar deelbaar zijn door 1 en door zichzelf – alle getallen zijn herleidbaar tot een reeks priemgetallen, vergelijkbaar met bouwstenen. Plato voegde later een heel interessante gedachte aan het begrip Oerstof toe.⁽⁵⁾ Hij stelt dat er elementen zijn die *zelf*-beweging kennen en elementen die in beweging *worden gebracht*. In ons theosofisch schema is Ātman dan het zelf-bewegende en de beginselen daaronder worden in beweging gebracht. Met andere woorden: de Oerstof is universeel en zal het altijd zijn; de verschijnselen in de Oerstof zijn tijdelijk van geaardheid en beperkt. Vanuit deze beperking kunnen ze alleen maar beperkte beweging doorgeven.

Emergentie en emanatie

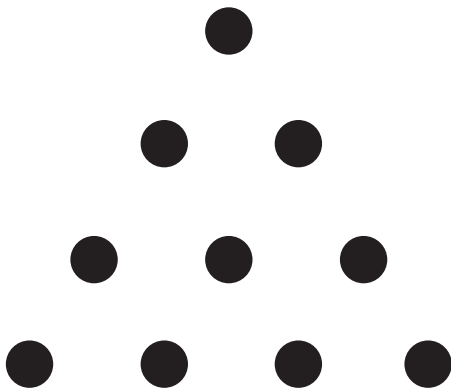
We zien dus verschijnselen in de natuur die niet uit zichzelf voortkomen, maar ontstaan door de samenwerking van een aantal factoren. Dit wordt ook wel emergentie genoemd. Het begrip temperatuur is een voorbeeld hiervan: het is niet iets op zichzelf staand, het is gedrag van een materiaal dat in een bepaalde beweging is gekomen. Er moet beweging zijn en er moet een materiaal zijn — zo werkt er iets samen. Andere voorbeelden: vloeibaarheid en luchtdruk. Geen verschijnselen op zich. En ook zwaartekracht bestaat niet als een afzonderlijke kracht, maar ontstaat door een interactie van een aantal bewustzijnen met elkaar. De Nederlandse fysicus Erik Verlinde werkt al heel sterk met dit idee.

Theosofisch gezien is alleen de Oerstof oneindig. Alle verschijnselen die wij kennen zijn tijdelijk, ontstaan door iets anders. Maar hetgeen *in beweging wordt gebracht* bestaat weer uit deeltjes die *zelf-beweging* kennen. Als we naar de mens kijken – naar onszelf – zijn we een tijdelijke

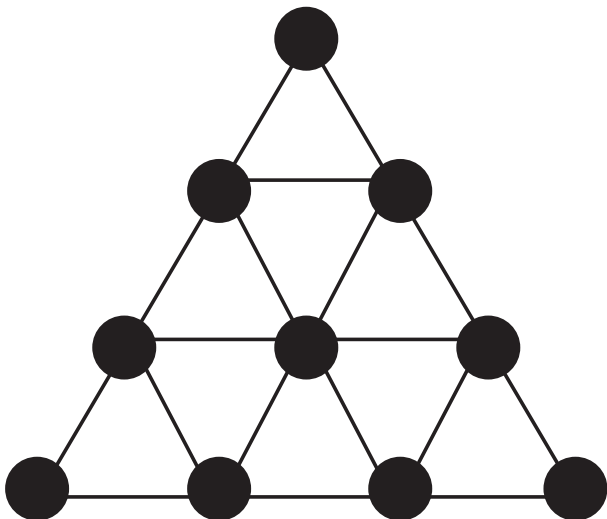
manifestatie, ontstaan doordat een heel klein Oer-vonkje (trilling) zich heeft verdicht in een menselijke vorm. In onze samengesteldheid werken we samen met een groot aantal bewustzijnen die ook de Oerstof in essentie met zich meedragen en die wij als overkoepelend menselijk bewustzijn verder in beweging brengen.

Onze samenstelling is een emergentie, een tijdelijk verschijnsel. De mens maakt gebruik van een aantal universele bouwstenen die in *hun* ontwikkelingsfase goed passen bij de onze. Deze affiniteit geldt voor ieder van ons individueel, en wat dit betreft zijn onze cellen uniek ten opzichte van ieder ander.

Onze eigen innerlijke Kern – ons Oer-vonkje, ENE of Ātman – creëert voor onze manifestatie ‘velden van actie’ voor die bouwstenen. We noemen dit emanatie. Het is een hiërarchische structuur van onzichtbare gebieden tot het voor ons zichtbare gebied, die Pythagoras heeft verbeeld in de bekende tetractys.

Als we deze hiërarchie in de vorm van driehoekjes bezien, is het ook duidelijk dat alle delen met elkaar een samenwerkingsverband vormen.

Zo zien we dat de mens zich niet kan manifesteren zonder samenwerking — en dat geldt zowel ‘horizontaal’ als ‘verticaal’. Want het is duidelijk dat we in het uiterlijk leven, in de maatschappij, niet zonder onze medemensen kunnen bestaan. En om te functioneren als samengesteld menselijk bewustzijn hebben we bewustzijnen nodig die lager zijn dan wij en bewustzijnen die hoger zijn dan wij. Afscheidenheid, zo leert de Theosofia, is dan ook een illusie.

Zo boven, zo beneden

In het schema over de samengesteldheid van ons denken (blz. 166) staat (verticaal) ook ‘Zo boven zo beneden’ vermeld. Het oude hermetische gezegde ‘zo boven, zo beneden, zo beneden, zo boven’ betekent dat alles met elkaar is verstrengeld. ‘Het hogere weerkaatst zichzelf in het lagere, waarbij het lagere feitelijk de uitdrukking van het hogere is’.⁽⁶⁾ Als we daarbij de hiërarchische piramiden in de tetractys herkennen, ontvouwt zich een panorama van *oneindig omhoog* en *oneindig omlaag*. Alles is doordrongen van het ENE, alles brengt het ENE op een bepaalde, beperkte manier tot uitdrukking.

Kleur en geluid zijn daarom vormen van het ENE die veel verder gaan dan alleen het verschijnsel dat wij waarneemen. In ons denken is dit ook duidelijk herkenbaar. De karakteristiek van alle gedachten die wij denken, kunnen in kwaliteit verschillen van goddelijk tot zeer fysiek, met alle gradaties daartussen. Het zijn allemaal vormen waarin het ENE zich op een bepaald niveau uitdrukt.

De individuele trillingscombinatie

Uit het voorafgaande kunnen we concluderen dat manifestaties bestaan uit een bepaalde trillingscombinatie. In de natuurkunde kent men aan objecten een ‘eigenfrequentie’ toe. Sommige hebben meerdere eigenfrequenties; dit is onder meer afhankelijk van hun vorm. Een trillend object of voorwerp kan de trilling aan een ander voorwerp doorgeven. Als dit andere voorwerp in dezelfde frequentie gaat meetrillen, is er sprake van resonantie.

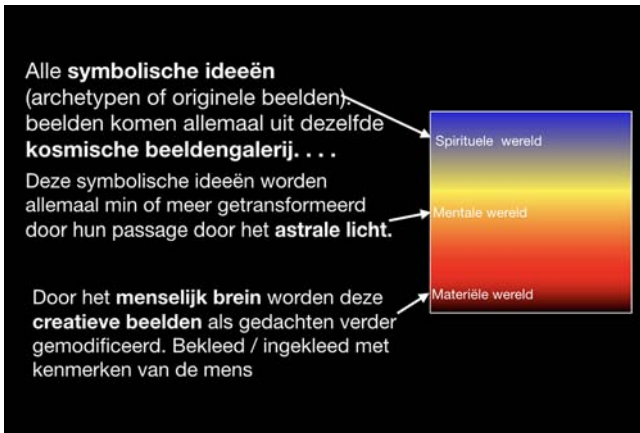
De gedachte van eigenfrequentie is universeel en gaat daarom in principe ook op voor de mens. Onze eigenfrequentie, onze individuele trillingen, kennen wij als ons karakter. En zo zijn wij, met al onze karaktertrekken, ‘gevoelig’ voor bepaalde karakters en niet gevoelig voor andere karakters, met alle denkbare gradaties daarin.

Als voorbeeld uit de natuurkunde kunnen we ook kijken naar een kind op een schommel. Als we het kind precies op het goede moment een zetje geven, wordt de ‘uitslag’

van de schommel steeds groter. We versterken de frequentie door op het moment van de maximale uitslag deze te versterken.

De ethiek

Zoals we in het eerste deel van deze serie⁽⁷⁾ zagen, ligt aan Kunst met een grote K een bepaalde gedachte van de kunstenaar ten grondslag.

Bij ons kan zo'n kunstwerk iets losmaken, omdat we er door worden 'aangeraakt'. We kunnen met de schoonheid ervan in resonantie komen. Het gaat om een subtiele aanraking met de spirituele wereld, die ons naar een hoger niveau van denken kan tillen. En het idee van de eigen trilling zien we hierin terug. Maar er moet wel een beetje belangstelling in onszelf leven om die aanraking mogelijk te maken. We zijn zelf de antenne om iets op te vangen en als die niet op een overeenkomstige golflengte staat afgesteld, dan komt het signaal niet binnen.

Onze gevoeligheden kunnen echter ook misbruikt worden. Het gaat dan niet meer om de *kracht* van kleur en geluid, maar om de *macht* van kleur en geluid. Het moge duidelijk zijn dat het erg onethisch is om de karakteristiek en gevoeligheid van anderen te gebruiken voor manipulatie. Dat zien we helaas in de huidige maatschappij veel terug. Hét praktische voorbeeld hiervan is wel de reclamewereld. Daarin zoekt men met veel energie naar ons trillingsgetal en probeert daar zoveel invloed op uit te oefenen dat we zonder er echt over na te denken een bepaald product kopen. Dan zijn we in feite zo gemanipuleerd dat de eigen vrije wil is uitgeschakeld.

Zo komt het erop neer om bewust te leven en te denken. Om onze samengesteldheid in harmonie te laten werken, moeten we het *Atmische* in elk aspect van ons denken laten *resoneren*.

Dat is niet eenvoudig. Maar mededogen, leert de Theosofia, gaat boven alles. Mededogen is leven voor de totaliteit

en niet voor het individu. Als we dat een beetje leren zien en ervaren, komen we tot het inzicht dat we in feite nooit tegen die eenheid in kunnen denken en handelen. Of zoals H.P.B. zegt: "Mededogen is Alaya's Zelf."

Referenties

1. Zie: https://en.wikipedia.org/wiki/Sine_wave#/media/File:ComplexSinInATimeAxe.gif
2. G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, blz. 202-3, 409, 412.
3. Zie voor de drie Grondstellingen: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*, 2 delen, Theosophical University Press, Den Haag 1988, deel 1, blz. 43-50. En: 'De drie grondstellingen van de Theosofia'. Artikel in het themanummer 'Maak de Theosofia tot een levende kracht in je leven' van *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 32, juni 2010, blz. 69-71.
4. Iamblichus, *Life of Pythagoras* (vertaald door K.S. Guthrie). Parts 48-52. Website: http://www.tertullian.org/fathers/porphyry_life_of_pythagoras_02_text.htm
5. Plato, *Faidros* (vertaald door H. Warren en M. Molegraaf). Bert Bakker, Amsterdam 1998, blz 30 (blz 245 c-e Plato-uitgave).
6. Zie ref. 2, blz. 482.
7. Herman C. Vermeulen, 'Wat is kunst?' Artikel in *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 40, juni 2018, nummer 3, blz. 90-100.

Gesignaleerd

Hulpvaardig of angstig in een menigte in gevaar

Twee onderzoekers van de Radboud Universiteit in Nijmegen, Bertruke Wein en Rob Willems, hebben studie gemaakt van het gedrag van grote menigten mensen op momenten van gevaar. Hun kennis benutten zij in trainingen aan bedrijfshulpverleners. Ook trainen ze suppoosten van grote evenementen zoals de vierdaagse of Koningsdag. En ze adviseren organisaties bij het zo veilig mogelijk inrichten van locaties.

We geven hier een aantal van hun interessante bevindingen.

Mensen handelen anders bij een natuurramp dan in een noodsituatie die veroorzaakt wordt door menselijk handelen. Bij de wijze waarop mensen reageren op paniek is de bepalende factor de mate van onzekerheid. Hoe een bosbrand, of orkaan zich ontwikkelt is nog enigszins te voorspellen. “Als je het gevoel hebt dat je iets kunt doen, heb je minder kans op paniek”, aldus Willems. Bij een noodsituatie veroorzaakt door menselijk handelen, bijvoorbeeld bij een terroristische aanslag, ligt dat anders. “Je hebt dan te maken met onberekenbaar gedrag. Een mens is naast handelend ook een denkend wezen. (...) Die onzekerheid geeft extra stress.” Doordat de situatie moeilijk in te schatten is, neemt de kans op paniek toe. (...) Wanneer zich een crisissituatie voordoet, wordt in de media al gauw gesproken over paniek. In werkelijkheid zien Wein en Willems echter weinig échte paniek: “Het idee is dat er vaak paniek uitbreekt in de menigte. Dat is misschien bij aanvang zo, als er echt doodsangst of een groot gevaar is en er nauwelijks vluchtmogelijkheden zijn. Maar daarna gaat men elkaar vrij snel helpen.” Onderzoek wijst uit dat mediahypes onze perceptie beïnvloeden: de verontrusting wordt aangewakkerd en we schatten risico's hoger in. “Juist daarom is het zo geweldig om te zien dat men in Nederland gewoon naar massale evenementen zoals Prinsjesdag blijft gaan”, vinden Wein en Willems.

Kennis van nu.⁽¹⁾

Laten we ons beheersen of blijven we onszelf moreel de baas?

Wij mensen communiceren op meerdere niveaus met elkaar: niet alleen op stoffelijk niveau door middel van uiterlijke signalen, maar ook op idealistisch-spiritueel, intellectueel en psychisch niveau. Met name onze psychische natuur kan eenvoudig op hol slaan als we die laten meetrillen met een paniekgolf. Daardoor dragen we eraan bij dat de angst en paniek zich als een flits van mens tot mens verspreidt — iets wat we juist kunnen voorkómen door onze psychische natuur onder leiding te houden van die niveaus van ons denken die in staat zijn tot objectief kijken en helder zien wat in een situatie het beste is voor iedereen.

Onze innerlijke kern kan dat. Het is de wezenlijke kern van elk mens. Het is de bron van al onze onbaatzuchtige en wijze acties. Zolang we vanuit die innerlijke kern leven kunnen gevoelens van angst of agressie ons niet beheersen, ons niet domineren.

Ieder is medeverantwoordelijk

Het maakt allemaal veel uit. Bekend is dat angstige mensen vaak een ruimte proberen te ontvluchten via de route die ze namen bij binnenkomst. Wie rustig blijft weet dat je de bordjes naar de nooduitgang moet volgen.

Op dit punt kunnen hulpverleners een grote rol spelen; maar niet alleen zij. In feite kan iedereen op dat moment een krachtige rol spelen door te doen wat nodig is voor de hele groep. Die anderen zien hoe rustig en helder we zijn, ze zullen onze aanwijzingen volgen en worden zelf ook rustiger.

Theosofisch gezien is het geen toeval als we in een dergelijke kritische situatie raken. Door bepaalde handelingen in het verleden zijn we direct betrokken bij het wel en wee van *alle* mensen om ons heen. Als we in zo'n situatie alleen aan onze eigen uiterlijke veiligheid zouden denken, produceren we een karmische schuld naar onze medemensen toe. En die schuld zullen we in toekomst

moeten compenseren.

De uitdaging waar we voor staan is: onze medemensen bijstaan en daarbij alles doen wat in ons vermogen ligt. Zo dragen we er sterk toe bij dat in een moeilijke situatie de weegschaal in de hele groep in de goede richting doorslaat. Dat gelukkig vele mensen gehoor geven aan de roep van hun geweten blijkt uit wat de onderzoekers schreven: de paniek is vaak tijdelijk. Vervolgens gaan meer en meer mensen ertoe over om anderen te helpen.

Het draait om onze houding 24/7

Een menigte mensen bijstaan zal makkelijker en natuurlijker zijn als we dag in dag uit, 24/7, die houding al hebben. Als we in alle situaties van het leven vanuit onze onbaatzuchtige, ‘helder observerende’ kern proberen te leven — want dat werkt even positief in het klein als in het groot. We geven een aansprekend voorbeeld van zo’n theosofische houding in de praktijk. Aan het woord is William Quan Judge:

Grote opwinding gisteravond. Het was de gewone bijeenkomst van de ..... T.S. [Theosophical Society; Red.] en ..... zou spreken. Wij kwamen 8.15 binnen en het was vol. Hij begon en was juist een kwartier bezig, toen er

ontdekt werd, dat het gebouw in brand stond. Wij hielden op, lieten duizend mensen uit de verschillende lokalen heen gaan, gingen toen rustig weg en niemand had enig letsel behalve .... en ....., die wat water van een gebarsten slang over zich kregen.

Het was een vreemde aftocht, want wij gingen naast de lift de trap af en glas, stenen en water kwamen door de lichtkoker naar beneden, terwijl het vuur in de bovenste gedeelten loeide en een sterk schijnsel gaf en vurige tongen langs de liftstangen naar beneden schoten en brandweermannen in dolle vaart slangen naar boven sjorden, terwijl wij eruit gingen. Het was .....’s eigen bijeenkomst en zij eindigde in vuur! ⁽²⁾

Referenties

1. Kennis van nu, website: <https://www.dekennisvannu.nl/site/special/Paniek-in-de-menigte/116#!artikel/Paniek-in-de-menigte-voer-voor-deskundigen/9462>.
2. W.Q. Judge, *Brieven die mij geholpen hebben*, brief XXII. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1981, blz. 150.

Uw Vragen

Vragen over karma

Vraag

Waarom duurt het aanleren van goede handelingen vaak langer dan die van slechte?

Antwoord

Er zijn drie soorten karma.

1. Karma (oorzaken) dat in het verleden veroorzaakt is door handelingen en gedachten en dat zich in dit leven manifesteert.
2. Karma veroorzaakt door handelingen en gedachten, dat zich pas in de

toekomst uit.

3. Karma dat we nu zaaien (gedachten en handelingen) en dat pas in de toekomst zich uit in gevolgen.

Er is dus nog heel veel karma dat als het ware in het magazijn van ons bewustzijn ligt te wachten tot de tijd rijp is. Wanneer is die tijd rijp? Als de omstandigheden zo zijn, dat het karmische zaad kan ontkiemen. Als we in de zomer zaad op het land uitstrooien, dan kunnen we niet verwachten dat het in de koude winter ontkiemt. Zo is het ook met karmisch zaad. Soms is een bepaalde karmische oorzaak – of een serie van oorzaken – zo sterk, dat

ander karma even moet wachten. Als die karmische bron dan is opgedroogd, dan kan het leven ineens een enorme wending krijgen, zowel ten goede als ten slechte. Er zijn hiervan vele voorbeelden te geven. Politici of artiesten die groot succes hebben en dan ineens ‘keert het lot zich tegen hen’. Het omgekeerde kan ook. Het lot keert zich echter niet tegen hen, de ene karmische oorzaak is uitgewerkt en een andere kan zich nu manifesteren.

Bovendien moeten, zoals gezegd, de omstandigheden juist zijn voor het uitwerken van bepaalde karmische oorzaken. Om een voorbeeld te geven: stel dat een

jongere bepaalde gedachten denkt en handelingen verricht, die alles te maken hebben met zijn jeugd en zijn leeftijdgenoten. Dan kun je niet verwachten dat hij als oudere kan ervaren wat hij bij die jongeren heeft opgeroepen. Pas in een volgend leven kan hij, weer als jongere, de oogst binnenhalen. En dit ongeacht of hij die oogst als goed of slecht ervaart.

Goed en slecht zijn namelijk begrippen die de denkende mens aan gevolgen toekent. Niets is goed of slecht per se. Zo kan een moeilijke jeugd, of een financieel penibele situatie, weliswaar als slecht worden ervaren, maar het kan aanzet geven tot een spiritueel leven. Het omgekeerde kan natuurlijk ook. Ofwel: het is de mens die de omstandigheden interpreteert en ze goed of slecht noemt. Als hij beseft heeft van de wetmatigheid van karma, zal hij altijd tevreden zijn, omdat hij weet dat hij die omstandigheden zelf heeft veroorzaakt.

Terugkomend op uw vraag: duurt het aanleren van goede handelingen langer dan van slechte handelingen? Als we de vage en verwarrende termen 'goed' en 'slecht' vervangen door 'onbaatzuchtig' en 'zelfzuchtig' – termen die een duidelijke omschrijving geven van het karakter van ons motief – dan komen we tot dit antwoord: dat hangt af van de gedachten, idealen en ambities die we koesteren. Voor veel mensen is het een vanzelfsprekende zaak om hun functie in de gemeenschap te vervullen. Ze verlangen er ook geen speciale beloningen of gunsten voor. Voor hen is het niet moeilijk zo te blijven handelen, of deze gedragwijze te versterken. Als we inzien dat een gewoonte van ons sterk op eigen voordeel is gericht, kunnen alleen wijzelf dat veranderen. Zie de hoop die de Theosofia geeft: als we er universele en edelere gedachten voor in de plaats stellen – en dat enige

tijd blijven doen – zullen de oude zelfzuchtige gewoonten als sneeuw voor de zon verdwijnen. Natuurlijk zullen we wel de gevolgen van onze vroegere handelingen oogsten. Maar tegelijk zaaien we de zaden voor een veel betere toekomst. Het draait dus hierom: stop geen energie meer in de gewoonten die onder uw morele standaard liggen.

Vraag

Alles wat er gebeurt, moet dat ook gebeuren?

Antwoord

Zeker. Maar dat is geen doem. Het gebeurt omdat er een oorzaak is. En als die oorzaak er eenmaal is – de handeling is verricht of de gedachte gedacht – dan kan niemand die herroepen. Dan moet er een gevolg komen.

Vraag

Is volgens de wet van karma op de een of andere manier verzachting mogelijk?

Antwoord

Als je met 'verzachting' bedoelt dat de oorzaak zich niet volledig zal uitwerken, dan is het antwoord 'nee'. Verzachting komt er, als je beseft dat karma pure rechtvaardigheid is. Je krijgt nooit meer op je bordje dan je aankan, omdat je het altijd zelf bent geweest die de oorzaken – uiteraard samen met anderen – gezaaid hebt. Je zult altijd moeten ervaren wat je anderen hebt doen ervaren. Daarmee herstel je het evenwicht. Daardoor groei je in bewustzijn. Daarom is karma je beste vriend. Stel dat op je daden geen passende gevolgen zouden komen. Dan zouden we gesterkt kunnen worden in zelfzucht en materialisme. Nu krijgen we af en toe een 'corrigerende tik' op onze vingers. Die tik geven we onszelf. Want het is niet karma dat straft of beloont, dat doen we zelf.

Vraag

Bestaat in het leven of in een wedstrijd 'geluk' of 'pech'?

Antwoord

Nee. We kennen vaak de oorzaken niet van omstandigheden of voorvallen in het leven en noemen het daarom 'geluk' of 'pech'. Maar er liggen oorzaken aan ten grondslag die uiteindelijk altijd naar onszelf te leiden zijn. Bovendien is het zo dat wat we 'geluk' noemen op de lange termijn ongunstig voor onze spirituele ontwikkeling kan uitpakken, terwijl wat we 'pech' noemen, uiteindelijk heel gunstig kan zijn.

Vraag

Volgens de leer van karma worden we geboren waartoe we aangetrokken worden. Soort zoekt soort. Hoe kan je dan het volgende verklaren?

Iemand wordt geboren bij een zeer arme familie. De ouders zijn ongeletterde landbouwers. Ze hebben heel veel kinderen, wel twintig. Een van die kinderen wordt president van het land.

Antwoord

Dat is net als het geval van Napoleon, die in een zeer eenvoudig milieu op Corsica geboren werd, maar al op betrekkelijk jonge leeftijd keizer van Frankrijk werd en de machtigste man op aarde.

Zulke gevallen komen voor en ze zijn met de leer van karma goed te verklaren. Allereerst moeten we dan zeggen dat een mens vele soorten attracties kent. Er is een lichamelijke attractie, gevoelsmatige attractie, intellectuele attractie. Maar mensen kunnen ook door idealen tot elkaar aangetrokken worden. Mensen zijn samengestelde bewustzijnen, en elk aspect van dat bewustzijn creëert zijn eigen oorzaken en oogst zijn eigen gevolgen.

De vraag is echter: wat is het meest dominante in ons bewustzijn? Wat drijft

ons het meest?

Als bijvoorbeeld het intellect het dominerende aspect in ons bewustzijn is, en als we daarom in het vorige leven allerlei intense contacten hebben gelegd met andere intellectuelen, dan zal dit de drijvende kracht zijn die ons ergens geboren doet worden. Misschien is er ook een veel minder sterke kunstzinnige aantrekkingskracht, maar die wordt dan overvleugeld door het intellect. Stel nu dat iemand een zeer sterke attractie heeft tot leidinggeven en vooral met betrekking tot een bepaalde groep mensen, een bepaald volk. Stel vervolgens dat hij weinig spirituele idealen heeft en vanuit de toestand van de dood, zo snel mogelijk weer macht wil uitoefenen. Die kracht in hem kan zo groot zijn, dat hij in elk gezin dat tot dat volk behoort geboren kan worden, waardoor hij snel weer zijn machtswellustige invloed op dat volk kan uitoefenen.

In feite doet het er dan niet zoveel toe in welk gezin en in welke omstandigheden hij geboren wordt, omdat, naarmate zijn karakter zich sterker gaat uiten in de loop van zijn jeugd, hij vanzelf 'gedreven' wordt naar die positie die hem krachtens zijn vorige incarnatie toevalt. Zo kon Napoleon van korporaal opklimmen tot keizer en zo kan, in het geval dat u noemt, iemand president worden hoewel hij in een eenvoudig gezin geboren is.

Vraag

Een baby wordt door de moeder te vondeling gelegd. Waarom moet de baby dit ondergaan?

Antwoord

Het woord 'moeten' suggereert dat er ergens een kracht is – een god of zoiets dergelijks – die een plan heeft met die baby. Dat is niet het geval. Ook dit is karma.

Nu is het erg moeilijk, zo niet onmogelijk voor ons die niet in vorige levens kunnen kijken, om te weten wat precies de oorzaken geweest zijn waarom iemand als baby te vondeling wordt gelegd. Maar laten we er dit over zeggen. Puur individueel karma bestaat niet. Waarom niet? Omdat we allen met elkaar verbonden zijn en wat de een doet, zijn weerslag heeft op de ander. We beïnvloeden elkaar voortdurend. We scheppen gezamenlijk oorzaken. We denken gedachten die anderen oppikken. Kortom, er is geen toestand in de wereld die niet door een collectief tot stand is gebracht.

Het is daarom niet slechts het individuele karma van een mens dat ertoe leidt dat hij als vondeling dit leven begint. Uiteraard heeft de moeder – en de vader! – er mee te maken. Maar ook wellicht de familie van de moeder, of het kerkgenootschap waartoe ze behoort. De algemene mentaliteit met betrekking tot ongehuwde moeders kan er mee te maken hebben. De enorme kloof tussen arm en rijk kan een oorzaak zijn. Kortom, er is een enorm scala aan oorzaken die geleid heeft tot deze vondeling. Het is daarom ons aller verantwoordelijkheid!

Natuurlijk heeft de vondeling zelf een speciale relatie tot dit feit, maar welke die is, kan alleen iemand met zekerheid vaststellen, die in het vorig leven van die mens kan kijken en zijn diepere gedachten en motieven kan peilen. Ons past daarom bescheidenheid.

Eén ding kunnen we wel met zekerheid zeggen: in essentie is karma mededogend. Zelfs, ja, juist de moeilijkste situaties leren ons het meest. Door vele oorzaken komen we terecht waar we zijn. We kunnen daar onze les uit leren.

Vraag

Kan men ook in slaaptoestand karma scheppen (veroorzaken)?

Antwoord

In een cyclus worden perioden van activiteit afgewisseld met perioden van rust. Voor ons mensen zijn die rustperioden de slaap en de dood. Zolang we in die toestanden van slaap of dood niet zelfstandig en op basis van onze vrije wil handelingen kunnen verrichten en keuzes kunnen maken, kunnen we ook niet bewust karma scheppen. In de slaap en na de dood *ondergaan* we de gevolgen van oorzaken die we in de waaktoestand hebben gecreëerd.

Vraag

Hoe zou men karma in de hogere sferen (buiten de aarde) kunnen veroorzaken en hoe is het gesteld met de ontwikkeling?

Antwoord

Wezens die geleerd hebben in andere bestaansgebieden te leven zullen in die werelden, net zoals wij hier, handelen en dus karma maken. Precies zoals ook wezens die lager op de hiërarchische ladder staan, handelen, en dus karma veroorzaken. Ze zullen hun gevolgen oogsten op het gebied of in de sfeer waar ze handelden, precies zoals wij mensen in deze materiële sfeer, en op de planeet aarde, onze karmische oogst moeten binnenhalen.

Door te handelen, en daardoor gevolgen te oogsten, groeit men. Waar dat ook moge plaatsvinden en welk wezen het ook betreft, uiteindelijk zal steeds het bewustzijn zich uitbreiden.

Vraag

Hoe is het gesteld met het karma van hemellichamen (sterren, planeten, zonnestelsels) en van dieren en planten?

Antwoord

Voor ons is dat nauwelijks te vatten, maar op basis van de logica en de wet der analogieën kunnen we stellen dat ook zonnen en planeten handelen. We

kunnen daar iets van waarnemen, zij het dat we dat altijd met ons menselijk bewustzijn interpreteren. We zien in ieder geval dat sterren bewegen, dat ze om elkaar kunnen draaien. We zien de interactie tussen bijvoorbeeld onze zon en de planeten. Dat alles vindt plaats in een veel grotere tijdspanne dan waarin wij gewend zijn te leven, zodat we er nauwelijks iets van kunnen begrijpen. Niettemin kunnen we redeneren dat dit ook bij deze kosmische wezens moet leiden tot groei.

Dieren en planten handelen ook. Ook zij staan in interactie met andere dieren of planten, en met de mens en de zon, die bij planten voor groei zorgt. Ten opzichte van de mens is er echter dit verschil, dat de wezens van de lagere rijken van de natuur niet over die mate van vrije wil beschikken, als waar wij mensen over beschikken. Morele verantwoordelijkheid kun je dieren en planten daarom niet aanrekenen. Toch groeien ook deze wezens in hun bewustzijn. Naarmate een wezen minder ver ontwikkeld is, zal het steeds meer de weg van de minste weerstand volgen en zo, instinctief, zijn levenslessen leren, zodat het steeds beter uitdrukking kan geven aan het plantaardige of dierlijke bewustzijn. Immers, ook in lagere rijken der natuur handelen wezens, scheppen daardoor karma, en oogsten gevolgen. Zo leren zij *hun* lessen.

Âtman en Jivâtman

Vraag

Wat is het verschil tussen Âtman en Jivâtman?

Antwoord

Het bewustzijnsbereik. Âtman heeft

kosmisch bewustzijn. Het behoort tot ons melkwegstelsel. Jivâtman heeft een bewustzijnsbereik van ons zonnestelsel. Overigens zijn dat voor ons theoretische verschillen. Precies zoals een kleuter geen onderscheid kan maken tussen een professor aan de universiteit en een leraar op de middelbare school, zo zijn Âtman en Jivâtman zo ver van ons huidige bewustzijn, dat we hooguit theoretisch er iets over kunnen zeggen, ofschoon het aspecten zijn die *in* ons zitten.

Bewustzijn, geweten en lichaam

Vraag

Heeft elk mens een geweten?

Antwoord

Ongetwijfeld. Het geweten is de voorraad spirituele en ethische ervaringen uit vorige levens en dit leven. Iedereen heeft die ervaringen, zij het dat de een er meer heeft dan de ander.

Het hebben van een geweten wil overigens niet zeggen dat je er altijd naar luistert. Je kunt tegen je geweten ingaan. En als je dat heel vaak doet, zul je op een gegeven moment de stem van je geweten niet meer horen. Dit is overigens altijd tijdelijk, want je kunt de ervaringen die je hebt opgedaan nooit elimineren.

Vraag

Gaat het fijnstoffelijk lichaam (soekcham sariera) naar het Kâma-Loka?

Antwoord

Wij spreken over het *Linga-sarîra*, het modellichaam of astraallichaam. Ik neem aan dat dit hetzelfde is als het

fijnstoffelijk lichaam.

Welnu, zodra de dood is ingetreden, het bewustzijn zich heeft losgemaakt van dit materiële gebied en het lichaam tot ontbinding overgaat, dan gaat het *Linga-sarîra* eveneens snel tot ontbinding over. Het is op zich immers niets anders dan een voertuig, een lichaam. Het is weliswaar iets ethischer dan ons fysieke lichaam, maar het heeft geen enkele duurzaamheid.

De begeerten, gevoelens en persoonlijke gedachten van de mens komen tot enige vorm van zelfbewustzijn in de zogenaamde begeertewereld of Kâma-Loka, maar de werkelijke mens – de spirituele aspiraties en idealen – overleven ook deze tijdelijke fase en bloeien op in de geestelijke wereld die Devachan wordt genoemd.

Geloof en mediums

Vraag

In hoeverre moet men geloven in mediums?

Antwoord

Geloven is niet het woord dat we met betrekking tot mediums willen gebruiken. Mediums bestaan. Volgens de Theosofia zijn het mensen met een gevoeligheid voor allerlei astrale invloeden, zoals de astrale resten van mensen die in Kâma-Loka aan het ontbinden zijn, of andere astrale entiteiten.

De interpretaties van hun indrukken uit het astrale zijn echter de onze niet. In de eerste plaats zijn mediums niet zelfbewust of actief in het astrale licht. *Ze ondergaan* indrukken en missen de kennis om die juist te interpreteren. Om een vergelijking te maken: ieder mens ziet aan de nachtelijke hemel

lichtjes, die we sterren noemen. Maar kunnen we die lichtjes ook juist verklaren? Weten we dat het zonnen op vele lichtjaren afstand zijn? Of denken we dat het vuurvliegjes zijn, of de ogen van engelen, of misschien wel kosmische kaarsen?

We ontkennen het bestaan van mediums niet, hoewel er ontegenzeggelijk ook bedriegers zijn. Hun verklaringen zijn evenwel veelal onjuist. Ze hebben in ieder geval zeker *geen* contact met overledenen, want de werkelijke Mens rust in een sfeer die ver verheven is boven het bereik van zelfs het meest sensitieve medium.

Vraag

Wat moet men onder geloof of geloven verstaan?

Antwoord

Geloof is wat anders dan religie. Geloof is in feite een gedegenereerde vorm van religieus denken. Er zijn bepaalde dogma's, die verder niet ter discussie staan, waarin je dient te geloven. Je moet ze niet onderzoeken of erover nadenken, je moet ze geloven.

Godsdiensten verschillen in de dogma's die ze de gelovigen voorhouden. En omdat de geloofsregels niet overdacht worden, lijkt het of die geloven van elkaar verschillen. Daardoor ontstaat vaak onenigheid tussen de aanhangers van verschillende geloven, ja, zelfs oorlogen worden om het geloof gevoerd. Religie is heel wat anders. Dat kent geen dogma's, maar hypothesen, uitgangspunten, waarover je zelfstandig moet nadenken.

Geloven zijn sterk gedegenereerde vormen van religie. Ze brengen de mensheid geen goed, omdat ze de mens beroven van de essentiële menselijkheid: de vrije keuze, het zelfstandige denken en de vrijheid om op eigen manier zaligheid te zoeken.

Ontdekken en uitvinden

Vraag

Wat is het verschil tussen ontdekken en uitvinden?

Antwoord

Uitvinden suggereert dat je iets bedenkt wat er voorheen niet was. Theosofisch gezien is dat onmogelijk, omdat alles er altijd is geweest en zal zijn. Wel kunnen bepaalde ideeën nog niet gemanifesteerd of geboren zijn. Als iemand zo'n idee opmerkt en het feitelijk geboren laat worden, heeft hij het *ontdekt*. Het was eerst bedekt, maar hij heeft, figuurlijk gesproken, de sluier eraf gehaald.

Heeft Columbus Amerika uitgevonden? Nee, het land bestond al. Hij heeft het ontdekt. Zo zijn er honderden, ja, ontelbare gedachten en ideeën die nog niet door mensen – althans de grote meerderheid – gedacht zijn. Als iemand – of een groep – die ideeën opmerkt, is hij als een Columbus die geen land maar een denkbeeld heeft gevonden.

Activiteiten Agenda

Lezingen november-december 2018 in Den Haag en overige steden

DEN HAAG

Mystiek

Achter de waarneembare wereld ligt een grootsere werkelijkheid. Onze zintuigen kunnen die wereld niet waarnemen, maar in ons zijn vermogens waarmee we dat wel kunnen. We spreken dan over een mystieke ervaring. We ervaren dan de verbondenheid tussen alle wezens: goden, mensen, dieren. Dit lijkt wellicht zweverig, maar we kunnen in alle nuchterheid leren deze ervaringen in onszelf op te roepen.

Het is mystiek die de achtergrond is van mythen, legenden en sprookjes, waarover niet alleen kinderen maar ook volwassenen zich verwonderd afvragen wat ze nu betekenen. Deze verhalen bevatten vaak een diepere waarheid en wijsheid. Als je achter de beeldspraak probeert te kijken, zie je een schitterend, spiritueel, gouden licht, dat nog steeds inspireert.

We hoeven niet op mystieke ervaringen te wachten. De laatste lezing van deze serie laat zien dat we ons ervoor kunnen oefenen.

- 07 november Wat is mystiek?
- 14 november Mystieke verbondenheid van mensen en goden
- 21 november Mystiek in mythen, legenden en sprookjes
- 28 november Oefeningen in mystiek

De functie van heilige monumenten

Over de gehele wereld treffen we monumenten aan waarvan je bijna onmiddellijk vermoedt, dat ze meer zijn dan alleen een simpel bouwwerk. Sommige van die monumenten proberen de wetmatigheden in de kosmos te ontdekken. Dat is het geval bij Stonehenge. Dit eeuwenoude, nog steeds mysterieuze bouwwerk in Engeland, verschilt in dit opzicht niet van de moderne ruimtesondes: ze proberen alle het geheim van de kosmos te ontraadselen.

Een ander mysterieus monument is de Grote Piramide.

Mensen vragen zich af of deze Piramide in Egypte wel een graftombe was, wat geleerden beweren. Of zou de Piramide een inwijdingstempel kunnen zijn geweest? Als je de theosofische visie op inwijding bestudeert, dan blijkt dat de Piramide het inwijdingsverhaal uitbeeldt. Schitterend is ook de Borobudur op Java met zijn honderden Buddhabeelden en lange reliëfs. Dit prachtig bouwwerk vertelt het verhaal over het leven, de beproevingen en overwinningen van de Buddha. Toch is het niet slechts een historisch monument, want iedereen kan het pad bewandelen dat de Buddha begaan heeft en dat op symbolische wijze is vormgegeven in de Borobudur.

- 05 december Van Stonehenge tot Hubble
- 12 december De Borobudur en de Buddha
- 19 december De Grote Piramide: een inwijdingstempel

The poster features a purple background with the word 'Mystiek' in large white letters. Below it, the text 'Theosophy talks' is written in a stylized font. The date 'woensdag 19:30' is prominently displayed, followed by 'lezingen/toegang vrij'. A list of dates and topics is provided: 7 nov Wat is mystiek?, 14 nov Mystieke verbondenheid van mensen en goden, 21 nov Mystiek in mythen, legenden en sprookjes, and 28 nov Oefeningen in mystiek. At the bottom, contact information for Blavatskyhuis and The Theosophical Society is listed.

OVERIGE STEDEN

Van Stonehenge tot Hubble

Vanaf het prille ontwaken van het menselijk bewustzijn heeft de mens vol verwondering en bewondering naar de sterrenpracht gekeken. Hij heeft geprobeerd wetmatigheden in de kosmos te ontdekken. Het eeuwenoude, nog steeds mysterieuze bouwwerk in Engeland, Stonehenge, verschilt in dat opzicht niet van de moderne ruimtesondes: ze proberen alle het geheim van de kosmos te ontraadselen. Zijn er nog meer manieren om achter dat kosmische geheim te komen ...?

06-11-2018 in Arnhem

13-11-2018 in Rotterdam

19-11-2018 in Leiden

De Grote Piramide: een inwijdingstempel

Was de Grote Piramide in Egypte een graf? Geleerden beweren het. Er zijn echter zoveel feiten die deze theorie niet ondersteunen. Zou de Piramide een inwijdingstempel kunnen zijn geweest? Als je de theosofische visie op inwijding bestudeert, dan blijkt dat de Piramide het inwijdingsverhaal uitbeeldt. Voor wie geïnteresseerd is in het oude Egypte, maar zeker ook voor wie weet dat de mens een mysterie is, is deze lezing een *must*.

11-11-2018 in Eindhoven

De Borobudur en de Buddha

Honderdduizenden toeristen trekken jaarlijks naar het schitterende tempelcomplex in Midden-Java, met zijn honderden Buddhabeelden en lange reliëfs. De Borobudur is niet alleen maar een prachtig bouwwerk, het vertelt ook over het leven, de beproevingen en overwinningen van de Buddha.

Toch is het niet slechts een historisch monument, want iedereen kan het pad bewandelen dat de Buddha begaan heeft en dat op symbolische wijze is vormgegeven in de Borobudur. We kunnen dat allemaal, omdat in onszelf alle vereiste vermogens zitten om zelf een Buddha te worden.

27-11-2018 in Utrecht

Wel of geen euthanasie en orgaandonatie

Kiezen vanuit innerlijke wijsheid

Euthanasie en orgaandonatie zijn voor velen emotionele onderwerpen. We denken immers niet graag na over de dood. Als we dat wel zouden doen, kwamen we wellicht tot heel andere keuzes.

In de Theosofia vind je een schat aan informatie over de processen van leven en dood. Deze kennis wordt niet als een te geloven dogma gepresenteerd. Iedereen kan op basis van logica, analogie en door objectief naar het eigen bewustzijn te kijken, iets van de processen in zichzelf gewaarworden. Pas als dat het geval is, hoef je niet op emotionele gronden te kiezen, maar kun je vanwege de in jezelf gevonden wijsheid een weloverwogen keuze maken.

23-11-2018 in Amsterdam

28-11-2018 in Middelburg

04-12-2018 in Arnhem

09-12-2018 in Eindhoven

11-12-2018 in Rotterdam

17-12-2018 in Leiden

18-12-2018 in Utrecht

De Grote Piramide
een inwijdingstempel

Theosophy Talks

vrijdag 26 oktober 19:30
lezing/toegang vrij

de Roos
P.C. Hooftstraat 183
Amsterdam
Info: 06 24837146 / 06 38985398

The Theosophical Society
Point Loma - Blavatskyhouse
www.blavatskyhouse.org

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van
den Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 26,50 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 15,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 2,50
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

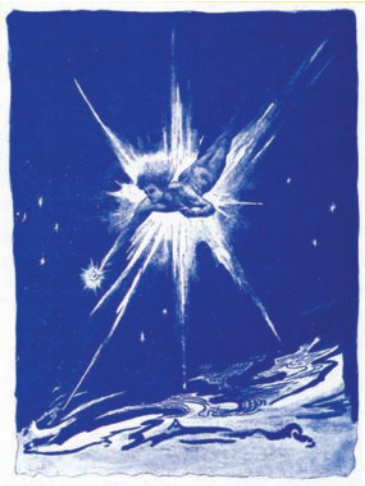

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)